

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689

1 ΜΑΪΟΥ 1967

| ΑΡ. 9

ΝΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΡΟΥΡΗΣΩΜΕΝ ΠΑΣΗ, ΘΥΣΙΑ

Πᾶσα πρόοδος εἶναι πάντοτε μία ἀποκάλυψις πνευματική. Εἶναι μία νέα ἐμπειρία καὶ ἕνας νέος ἐσωτερικὸς φωτισμὸς, ὁ ὁποῖος διαπερᾷ τὴν ὕλην καὶ παρέχει εἰς αὐτὴν ἕνα νέον νόημα. Εἶναι, τρόπον τινά, ἀποδέσμευσις τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον παρέμενεν ἐγκάθειρκτον ἐντὸς τῆς ὕλικῆς φύσεως. Καθίσταται δὲ δυνατὴ, χάρις εἰς τὴν «ὁμοίωσιν» τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς ζωοποιῦ ἀγίας Τριάδος ἀλλὰ καὶ τέλειον καὶ πνευματικὸν ἄνθρωπον. Ταυτίζεται δὲ μετὰ τὴν ἔφεσιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μετὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην. Διότι ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀποτελοῦν τὴν ἐσωτάτην φύσιν τοῦ Θεοῦ· καὶ δι' αὐτῶν ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν κόσμον.

* *

Δυσχερὴς ὅμως εἶναι ἡ κατανόησις τῆς μυστηριώδους καὶ κεκρυμμένης ζωῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐδρεῖται καὶ ἀποκαλύπτεται εἰς ἀπύθμενα βάθη. Ἀλλὰ καὶ διότι ὁ πυρὴν τῶν θείων ἀληθειῶν καλύπτεται ὑπὸ συμβόλων τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ὅπως δὲ εἶπεν ὁ θεηγόρος Παῦλος, ἡμεῖς «βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι» (Α' Κορ. 13, 12). Καὶ ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι περισσότερο ἀναπεπταμένη εἰς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ ὄρατοῦ καὶ ἀπτοῦ φυσικοῦ κόσμου. Καὶ περισσότερο εὐάλωτος ὑπὸ τῆς γοητείας τοῦ ἐγχοσμίου ἀπείρου, ἡ ὁποία, ὡς ἄλλη Κίρκη, ἀποναρκώνει καὶ ἀπολιθώνει τὴν πνευματικὴν ζωὴν.

* *

Καὶ μόνον ἡ πίστις εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν

διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μόνον ἡ Χριστιανικὴ ἀποκάλυψις ἀναχαιτίζουν τὴν ἀπονάρκωσιν εἰς τὴν ἀπολίθωσιν αὐτὴν τοῦ πνεύματος. Διότι ἡ πίστις, κατὰ τὸν ἀθάνατον ὀρισμὸν τῆς ὑπὸ τοῦ θείου Παύλου, εἶναι «ὑπόστασις πραγμάτων μὴ βλεπομένων», καὶ ἐγγυᾶται εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν αἰωνιότητα. Εἶναι ἐπομένως ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν ἀνώτατον καὶ αὐτόχρημα θεῖον εἰς τὸν ἄνθρωπον δώρημα. Εἶναι ἀφύπνισις τοῦ «νοῦ τῆς σαρκὸς» ἀπὸ τὸν βαρὺν καὶ ἀδιάλειπτον ὕπνον του. Εἶναι προσανατολισμὸς πρὸς τὴν πραγματικότητα τοῦ θείου κόσμου. Προσανατολισμὸς, ποὺ καθιστᾷ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἀγωνιστικὸν στίβον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀντιμάχονται καὶ ἀνταγωνίζονται τὸ ἀγαθὸν πρὸς τὸ κακόν, ὁ θάνατος καὶ ἡ φθορὰ μετὰ τὴν αἰωνίαν ζωὴν, καὶ ὁ φυσικὸς κόσμος πρὸς τὸν πνευματικόν. Μετ' ἀποτέλεσμα, νὰ κατατροπωθοῦν τὸ κακόν, ὁ θάνατος καὶ ὁ ὕλικὸς κόσμος. Νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ὑψηλὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου. Νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἐνοίκησις τῆς θεότητος εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ συνάντησις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ.

* *

Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς ὑψηλότερον ἀγαθὸν καὶ μεγαλυτέρα εὐδαιμονία ἀπὸ τὴν ἔμπεδον γαλήνην τῆς πιστευσῆς ψυχῆς. Οὔτε τραγικωτέρα ἀγωνία, ἀπὸ τὴν περιπλάνησιν εἰς τὰς ἐρεβώδεις ὁδοὺς τῆς ἀπιστίας. Καὶ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴν εἰκόνα τοῦ ἀγωνιῶντος νὰ σωθῇ ἀπὸ τὸ πύρινον πλέγμα τῆς ἀπιστίας ἀνθρώπου παρέχει εἰς ἡμᾶς, μετ' ἀσύγκριτον ἀληθῶς λιτότητα καὶ βαθύτητα,

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ *

Α'
ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Παναγιώτατε και Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν και συλλειτουργγὲ Κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιώ-

* Ὅμοια γράμματα ἀπεστάλησαν και πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους Ἀρχιεπισκόπους τῶν Ἀυτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

ὁ θεῖος Εὐαγγελιστῆς Μάρκος, εἰς τὸν δραματικὸν διάλογον μεταξύ τοῦ Ἰησοῦ και τοῦ τραγικοῦ πατρὸς, ὁ ὁποῖος προσεκόμισεν εἰς τὸν Κύριον τὸν ἔχοντα «πνεῦμα ἄλαλον» υἱὸν του, ὅπως θεραπεύσῃ αὐτόν· — «Βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεῖς ἐφ' ἡμᾶς» — «Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, εἶπεν αὐτῷ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι» — «Πιστεύω Κύριε, μετὰ δακρύων ἔλεγε, βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ» (Μαρκ. 9,24). Καὶ ὡς δροσερὰ πνοὴ ἀνέμου εἰς τὸ κάθιδρον μέτωπον φλεγομένου ἀπὸ τὸ κυνικὸν καῦμα ὀδοιπόρου, φθάνει ἕως ἡμᾶς ὁ θεῖος μακαρισμὸς τοῦ Χριστοῦ, «Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες και πιστεύσαντες»· (Ἰω. 20, 29). Ὑψηλὴ ἀληθῶς εὐδαιμονία. Τὴν ὁποίαν ὅμως ἀγνοοῦν οἱ λεγόμενοι θετικισταί, πού θέλουν νὰ θέσουν — ὅπως ὁ Θωμᾶς — «τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν», διὰ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν ἀόρατον κόσμον, και εἰς ὅ,τι δὲν τοὺς ἐξαναγκάζει νὰ τὸ πιστεύσουν...

* *

Ἄς προσέξωμεν πολὺ. Εἶναι δύσκολοι οἱ καιροὶ μας αὐτοί. Τῆς ἀπιστίας ὁ κατάρρατος ὄφις σύρεται παντοῦ περὶ ἡμᾶς και προσφέρει, ἀσυδότης και ἐλευθέρως, τὸν γλυκύγευστον ἀλλὰ δηλητηριώδη καρπὸν τοῦ δένδρου τῆς ψευδοῦς ἐπιστήμης και τῆς ἀβαθοῦς γνώσεως. Ὁ κομμουνισμὸς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην τραγωδίαν τῆς ἐποχῆς μας, χαράσσει πορείαν ζωῆς, ἀνευ Θεοῦ και χωρὶς τὸν Χριστόν. Καὶ ἡ περὶ τὰ θεῖα ἀδιαφορία ἀποκτᾷ ὁσημέραι ρίζωμα εἰς τὰς ἀτόνους ἡθικῶς και καχεκτικῶς θρησκευτικῶς συνειδήσεις. Καὶ ἡ ζωὴ ἀποβαίνει ὀλοὴν και ὕλιστικωτέρα. Αἱ δὲ εὐδαιμονιστικαὶ ροπαί,

τητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Σκιρτήμασι πνευματικῆς ἀγαλλιᾶσεως σκιρτᾷ και ἀγάλλεται ἐν τῇ κλητῇ ταύτῃ και ἀγία ἡμέρα σύμπας ὁ τοῦ Κυρίου λαός, και τῷ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ ἡγλαῖσμένος χαρᾷ χαίρει και λαμπρύνεται τῇ πανηγύρει, τὴν κατὰ τοῦ θανάτου νίκην τοῦ Ἀναστάντος Σωτῆρος Χριστοῦ γηθοσύνης

ὅταν ἀπαλλαγῶν και ὅταν ἀποπτύσουν τὸν χαλινὸν τῆς θρησκευτικότητος, ἐκσποῦν ἀσυγκράτητοι. Καὶ ὅπως ἡ ἀψευδῆς ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅπου και ὅταν τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα εἶναι ζέον, ἔντονον και θερμουργόν, ἀποβαίνει πλουσία και ἡ συγκομιδὴ τῶν ἔργων τῆς πατριδολατρείας.

* *

Ἄς μὴ λησμονῶμεν δὲ ποτέ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, εὐρύνουσα τὴν δρασίν της πάντοτε πέραν τῆς θρησκευτικῆς και τῆς λατρευτικῆς της ἀποστολῆς, κατέχρανε — ὅπως προσφάτως — τοὺς βωμοὺς τῆς Πατρίδος μας, μετὰ τὸ τίμιον αἷμα ὑπερπεντακοσίων νεομαρτύρων της. Καὶ ὅτι ὅλοι οἱ εὐγενεῖς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ μας και ὅλοι οἱ μυχιαίτεροι παλμοὶ τοῦ ἔθνους μας εἰς τὴν ἀγίαν μας Ἐκκλησίαν εὐρον πάντοτε τὸν ἀνιδιοτελέστερον και θερμουργότερον φορέα και τὴν γνησιωτέραν των ἔκφρασιν. Διότι αὐτὴ φρουρεῖ, Θεόθεν τεταγμένη, τὴν πνευματικὴν διαθήκην, τὴν ὁποίαν μᾶς παρέδωκαν αἱ προγενέστεραι γενεαί. Καὶ αὐτὴ ἐχάλκευσε και χαλκεύει ἀρραγεῖς τοὺς φυλετικούς και τοὺς ἔθνικούς μας δεσμούς. Ἡ τρισαγία μας Ὁρθόδοξία εἶναι τὸ Διοπετέες ἔθνικόν μας Παλλάδιον. Καὶ χρέος ὑπερτατον ἔχομεν νὰ τὴν περιφρουρήσωμεν, πάση θυσίᾳ, συνηγερόμενοι περὶ τὸ ἔθνοποιόν και τιμιώτατον λάβαρόν της, τὸ ὁποῖον, μετὰ ἀτρόμους και ἡρωϊκᾶς χειρᾶς ἀνεμίζει, εἰς τοὺς δυσχειμέρους αὐτοὺς καιρούς ὁ γηραιός, γεραρός και σεπτὸς ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος, οὗ πολλὰ εἴησαν τὰ ἔτη.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΟΙ ΦΩΤΙΣΜΕΝΟΙ ΕΠΑΙΝΟΙ ΚΙΝΗΤΡΟΝ ΑΜΙΛΛΗΣ

Λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος : «Πολλοὶ εἶναι διατεθειμένοι νὰ ἀποφύγουν τὰ δύσκολα ἔργα τῆς ἀρετῆς, διότι ταῦτα ἀπαιτοῦν κόπον καὶ μόχθον, καὶ ὁμῶς προτιμοῦν νὰ κοπιήσουν, ἐφ' ὅσον ἔχουν ὑπ' ὄψει τῶν τὸν δίκαιον ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων. Δὲν φέρει δὲ μόνον ἠθικὸν μισθὸν τὸ νὰ συμμετέχωμεν εἰς ἔργα ἀρετῆς, ἀλλ' ὠφελούμεθα καὶ πάντες, ὅταν ἐπαινώμεν τοὺς πρωτεργάτας τῶν ἠθικῶν κατακτησεῶν».

Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συντελεῖται ἡ πρόοδος ! Ὅχι διὰ τοῦ φόβου καὶ τῆς μικρότητος. Ὅχι μὲ ροπήν νὰ ὑποβιβάζωνται οἱ φιλοτίμως ἀθλοῦντες, καὶ νὰ πίνουν τὸ ποτήριον τῆς πικρίας καὶ τῆς ἀγνωμοσύνης, καὶ νὰ μαραίνεται ὁ ζῆλος τῶν.

Οἱ δημόσιοι ἔπαινοι τῆς ἀρετῆς, τῆς ρώμης τοῦ

σώματος, τῆς ἀκμῆς τοῦ πνεύματος κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν προγόνων μας ἐβοήθησαν τὴν προαγωγήν τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν.

Οἱ ἀνδριάντες, οἱ ὁποῖοι ἐστήνοντο πρὸς τιμὴν τῶν ἡρώων καὶ τῶν νικητῶν ἔδωκαν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς καλλιτέχνους νὰ ἀναπτύξουν τὰ δαιμόνια τάλαντά των, καὶ νὰ ἀπαθανάτισουν τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην τῆς δημοσίας τιμῆς τῶν ἀνδρῶν τοὺς ὁποίους ἐστεφάνωσεν ὁ κόντινος, ὀφείλομεν καὶ τὰ ὑψηλὰ δημιουργήματα τοῦ μεγίστου δι' ὅλων τῶν αἰώνων λυρικοῦ ποιητοῦ, τοῦ Πινδάρου.

Ὁ Πίνδαρος (552—448 π.Χ.), ὅστις εἶναι ὁ μέγιστος τῶν λυρικῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ἓνας τῶν κορυφαίων πάσης ἐποχῆς, μὲ τὰς ἀθανάτους ᾠδὰς του ἔψαλλε τοὺς ἀριστεύοντας

πανηγυρίζων καὶ τὸν νικητήριον παιῶνα «Χριστὸς Ἀνέστη» ἐπιφωνῶν, ὅτι Ὅν ὡς θνητὸν χθὲς μετὰ δακρύων ἐζήτηι χαίρων καὶ ἀγαλλιώμενος σήμερον ζῶντα Θεὸν προσφωρεῖ.

Ἐν ταύτῃ γὰρ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τὰ τοῦ Ἄδου δεσμὰ διαρρήξας, ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, συναναστήσας ἐαυτῷ ἐνδόξως ὡς Θεός, πρωτότοκος τῶν νεκρῶν γενόμενος. Τοῦ Ἄδου δὲ λύσας τὸ κατάκριμα, πύλας τε αἰωνίους συντρίψας καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσας, τῆς προγονικῆς κατάρτας ἐλυτρώσατο ἡμᾶς καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον καὶ μακαρίαν ἡμᾶς ἀνεκαλέσατο, παράδεισον ἀνθ' Ἄδου ἡμῖν δωρησάμενος καὶ εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον καὶ ἀμίαντον, ἐν οὐρανοῖς τετηρημένην, ἡμᾶς πάντας, τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς ἐγγύς, μετακαλέσας.

Ὅθεν λαμπαδηφόροι τῷ προῖοντι Χριστῷ ἐκ τοῦ μηνύματος ὡς νυμφίῳ ὑπαντήσαντες καὶ περιχαρῶς τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ θεασάμενοι, «Χαίρετε» καὶ ἡμῖν, ὡσπερ ταῖς Μυροφόροις γυναιξίν, Αὐτοῦ προσειπόντος, χαρᾷ χαίροντες καὶ σκιοτώσῃ καρδίᾳ, δόξαν καὶ εὐχαριστίαν Αὐτῷ ἀναπέμποντες καὶ χεῖλεσιν ἀναξίους ἄσματα ἐπινίκια προσάδοντες, ἱερῶ καὶ παναρχαίῳ ἔθει στοιχοῦντες, ἤκομεν ἐν χαρᾷ τῇ Ὑμετέρα θεοτιμῆτῳ Παναγιότητι νοερῶς κοινωνῆσαι, «Χριστὸς Ἀνέστη» Αὐτῇ προσφθεγγόμενοι, καὶ ἀδελφικὸν

ἀσπασμὸν ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι μετ' Αὐτῆς ἀνταλλάξασθαι, ἐχρηθῆναι δ' ἅμα Αὐτῇ τε καὶ τοῖς περὶ Αὐτὴν Σεβασμιωτάτοις ἀγαπητοῖς Ἀδελφοῖς, παντὶ τῷ εὐαγεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ κατ' Αὐτὴν χριστωνόμῳ λαῷ ὅπως, ὁ τὸν θάνατον πατήσας καὶ ζωὴν ἡμῖν χαρισάμενος Χριστὸς Ἰησοῦς, διαφυλάττῃ Αὐτὴν ἐπὶ μήκιστον ἐν ἀδιαπτῶτῳ κατ' ἄμφω ὑγιεῖα σὺν πάσῃ εὐθηνίᾳ δωρεῶν πνευματικῶν, τηρῆ Αὐτὴν ἀπαρτρέπτως ἐν τῇ τῶν Πατέρων ἡμῶν ὀρθοδόξῳ πίστει ἐρηρυσμένην, καὶ ἐνδυναμοῖ Αὐτὴν εἰς τὸ ὑπερμαχεῖν ταύτης καὶ ἀλώβητον τηρεῖν ἀπὸ πάσης δολίας ἐπιβουλῆς εἰς δόξαν τε καὶ εὐκλειαν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀναστάντος Σωτῆρος Χριστοῦ οἰκοδομηθείσης Ἀγιοτάτης Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τούτοις καὶ αἰθῆς τὴν Ὑμετέραν θεοτίμητον καὶ Γεραρὰν Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι περιπτυσσόμενοι καὶ τὸ γλυκὸ φθογγον φώνημα «Χριστὸς Ἀνέστη» Αὐτῇ περιχαρῶς προσφθεγγόμενοι, διατελοῦμεν.

Ἐν Ἀθήναις, Ἁγιον Πάσχα σωτηρίου ἔτους 1967.

Τῆς Ὑμετέρας θειοτάτης Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὄλωσ πρόθυμος.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος

εις τούς δημοσίους αγώνες, οί οποιοί ώργανοῦντο πρὸς έπευφημίαν τῶν ἀρίστων καί πρὸς έμπνευσιν τῆς ἀμίλλης τῶν γενναίων πράξεων.

Καί ὁ Λά Ροσφωκῶ λέγει, ὅτι «ὁ ἔπαινος πρὸς τὸ πνεῦμα καί τὴν ἀνδρείαν εἶναι ἐλαττήριον ένδυναμώσεως αὐτῶν καί προκαλεῖ τὴν εὐγενῆ ἀμίλλαν».

Καί πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἀμίλλης ταύτης ὑποστηρίζουν οί σημερινοί παιδαγωγοί τὰ βραβεῖα πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα.

Τὰ βραβεῖα δὲν καθορίζονται πρὸς ὑποτίμησιν τῶν ἄλλων μαθητῶν, οὔτε ἀποβλέπουν εἰς τὴν δημιουργίαν ἠθικῶν καί διανοητικῶν τάξεων. Ὁ κυρίως σκοπὸς τῶν εἶναι νὰ ἀναπτύξουν τὴν ἀμίλλαν καί νὰ διδάξουν τὴν νεότητα νὰ μάθῃ νὰ ἀναγνωρίξῃ καί νὰ ἐκτιμᾷ μίαν ἐπιβράβευσιν δικαίαν.

Καί ὅλαι αἱ παιδιαί καί τὰ εὐγενῆ ἀγωνίσματα καί αἱ λεμβοδρομῖαι πού διεξάγονται ἐν τῇ χώρᾳ ἀποβλέπουν κυρίως εἰς τοῦτο : Νὰ συνηθίσουν τοὺς μαθητὰς νὰ γίνωνται κοινωνοί τοῦ κοινοῦ ἐπαίνου, καί νὰ ἀναγνωρίζουν τὸν κοινὸν ἔπαινον καί εἰς τὴν ἀντίθετον ὁμάδα.

Τοιουτοτρόπως ἕνας νέος ὡς ἄτομον συνηθίζει εὐκολώτερον, νὰ ἀνέχεται τὸν ἔπαινον, πού δίδεται εἰς τὸν ἀντίπαλόν του, ὅταν εὐρεθῇ συμπαιλαιστής εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα.

Τὸ προνόμιον αὐτὸ ὡς φυλαί τὸ ἔχουν οί Ἕλληνοὶ καί οί Ἀμερικανοί.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐκεῖνοι πού σπεύδουν ἐκ τῶν πρώτων νὰ συγχαροῦν τοὺς νικητὰς εἶναι οἱ ἡττηθέντες ἀντίπαλοι.

Εἶναι τοῦτο ἀπόδειξις πολιτισμοῦ καί εὐγενείας, εἶναι ἀπόδειξις ἐξημερώσεως τῶν πολιτικῶν ἠθῶν.

Εἰς ἄλλας χώρας ὅμως δὲν συμβαίνει αὐτὸ· τοῦναντίον συμβαίνει τὸ ἀντίθετον· οἱ πολιτικοί καί κοινωνικοί θρίαμβοί τῶν ἀρχηγῶν τῶν διοικούντων τὰς τύχας τοῦ ἔθνους δὲν προκαλοῦν χαρὰν εἰς τοὺς ἀντιπάλους. Αὐτοὶ πενθοῦν, καί προσπαθοῦν νὰ δυσφημίσουν καί νὰ διαβάλουν. Εἶναι δυνατόν μίᾳ προσωπικότητι νὰ γεμίσῃ μὲ δόξαν τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, οἱ ἀντίπαλοι ὅμως δὲν θὰ αἰσθανθοῦν ἀγαλλίασιν καί δὲν θὰ ἐπαινεσοῦν. Φοβοῦνται, ὅτι ἡ ἀκτινοβολία τῶν μεγάλων ἔργων καί τῶν ἡρωικῶν πράξεων τοὺς ταπεινώνει καί τοὺς μηδενίζει. Δὲν κατορθώνουν νὰ χωρίσουν τὰ ἄτομά των ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς πατρίδος, νὰ χωρίσουν τὰ ἰδικὰ των συμφέροντα ἀπὸ τὰ ἱερὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος.

Πῶς νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο ; Ὡς ὑπερτροφικὸν ἐγωῖσμόν, ἢ ἔλλειψιν ἠθικῆς ἀνδρείας ;

Οἱ Ἕλληνοὶ καί οἱ Ἀμερικανοὶ ἀναγνωρίζουν τὰς ἀρετὰς τῶν ἀντιπάλων των, τὰς χειροκροτοῦν, καί δίδουν εἰς τὸν καθένα ὅ,τι δικαίως τοῦ ἀνήκει.

Ἡ ἀρετὴ αὐτὴ εἶναι ἀγνωστος εἰς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, διὸ καί λείπουν ἀκόμη καί οἱ ἐπαγγελματικοὶ δεσμοὶ καί κάθε ἰδέα ἀλληλεγγύης.

Φανερώνει τοῦτο, ὅτι λείπει ἡ πνευματικὴ μόρφωσις καί ἡ κοινωνικὴ διαπαιδαγώγησις, καί

ἀγνοοῦνται πλήρως οἱ ὅροι τῆς προόδου καί τῆς εὐγενοῦς ἀμίλλης.

Εἰς πολλοὺς ἄλλους ὅμως εἶναι γνωστὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀλληλεγγύης.

Ὁργανωμένοι καί πειθαρχικοί, γνωρίζουν νὰ σέβωνται τοὺς ἔχοντας ἀνωτέραν ἀξίαν συναδέλφους των, διὸ καί προάγονται ὡς ἐπαγγελματῖαι καί εὐδοκίμοι ὡς ἄτομα καί ὡς οἰκογενεῖάρχαι.

Πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀμιλλῶνται. Ὅταν ἀντιληφθοῦν μίαν ἐπαγγελματικὴν πρόοδον, σκέπτονται πῶς νὰ διαβάλουν καί νὰ συκοφαντήσουν.

Ἄφ' οὔ οἱ ἴδιοι μένουσιν στάσιμοι, θέλουν νὰ ἀνακόψουν καί τὴν πρόοδον τῶν ἄλλων. Ἡ πρόοδος τοὺς ἐνοχλεῖ. Κυριεῦνται ἀπὸ φθόνον καί ἐν τῇ μοχθηρίᾳ των σκέπτονται: Τὸ συμφέρον μου τίγεται ἀπὸ τὴν πρόοδον τοῦ ἄλλου, πρέπει νὰ τὸν ἐξουδετερώσω !

Καί ἀσυνειδήτως κακολογεῖ, καί δολοφονεῖ τὴν ὑπόληψιν τῶν συναδέλφων του, λησμονῶν τελείως τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καί τὰς συστάσεις τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου. «Ἄ γ α π ἄ τ ε ἀ λ λ ἡ λ ο υ ς» παραγγέλλει ὁ Κύριος. Ἄλλ' αὐτοί, ἀντὶ τῆς ἀγάπης, ἐξέθρεψαν ἐν τῇ σκοτεινῇ ψυχῇ των, μῖσος ἄγριον. Διατί ; Διότι ὁ ἄλλος προκόπτει καί προοδεύει.

Ὁ καρπὸς τοῦ Παναγίου Πνεύματος—βροντοφωνεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος—εἶναι ἀγάπη, χαρὰ, μακροθυμία...

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ εἶναι αὐτὰ διὰ τοὺς ἀσυνειδήτους συνεπαγγελματῖας. Ἀντὶ ἀγάπης ἔχουν ἐν τῇ καρδίᾳ των ἔχθραν καί ἀντὶ χαρᾶς φθόνον.

Καί δυστυχῶς ὁ φθόνος κυριεῖται τὸν ἄνθρωπον καί ὄχι μόνον δὲν ἐπαινεῖ, ἀλλὰ διαβάλλει καί δυσφημεῖ.

Ὁ φθόνος κυριαρχεῖ τῶν αἰσθημάτων του, ὥστε νὰ δεικνύῃ ποταπότητα καί κακεντρέχειαν.

Ὁ φθόνος τὸν παρακινεῖ νὰ πατήσῃ ἐπὶ τοῦ ἄλλου καί νὰ δημιουργήσῃ ἐρέβια εἰς τὸν πλησίον του.

Εἶναι βαθὺ καί πλατὺ τὸ θέμα τοῦ φθόνου, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐπάραιον αὐτὸ πάθος ἐμποδίζει τὴν δημιουργίαν φωτισμένης κοινῆς γνώμης, ἐπειδὴ ἐμποδίζει τὴν σύγχρονον γενεάν νὰ εἴπῃ λόγον ἐπαινετικὸν εἰς πολίτας ἀπεργαζομένους βελτίωσιν κοινωνικὴν καί ἠθικὴν πρόοδον ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, σημειώνομεν ὀλίγας φράσεις, διὰ νὰ γίνουσι αὐταὶ ἀφορμὴ καθάρσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ἀνθρώπου.

Φθόνος εἶναι λύπη ἐπὶ ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς. Ὁ ἔχων φθόνον λυπεῖται διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ πλησίον.

Ὁ φθόνος εἶναι ἁμαρτία μεγίστη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί μέγιστον κοινωνικὸν ἐλάττωμα, προκαλοῦν τεραστίας καταστροφάς, ὅμως καί βαρεῖα νόσος διὰ τὸν φθονοῦντα, ἀφ' οὔ κατατρώγει τὸν ὀργανισμόν του ὀλόκληρον.

Ὑπὸ φθόνου κινούμενος ὁ Διάβολος προέτρεψε τοὺς πρωτοπλάστους εἰς τὴν παράβασιν τῆς θείας ἐντολῆς.

ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Τὰ φαινόμενα κατηγορίας κληρικῶν κατὰ κληρικῶν ἐνώπιον κοσμικῶν δικαστηρίων ἤρξαντο, εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν, δυστυχῶς καὶ ὡς μὴ ὄφειλεν ἐπεκτεινόμενα καὶ γενικευόμενα εἰς βαθμὸν δικαιολογοῦντα ἀνησυχίαν καὶ λύπην, ζημιοῦντα δὲ καὶ τὸ γόητρον τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, εἰδικώτερον. Διότι προσφυγὴ ἱερωμένου εἰς κοσμικὰ δικαστήρια εἶναι ὅλως ἀντικανονικὴ καὶ ρητῶς ἀπαγορεύεται, ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως, ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων.

«Εἰς τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχοι, μὴ ἐγκαταλιμπανέτω τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον καὶ ἐπὶ κοσμικὰ δικαστήρια κατατρεχέτω, ἀλλὰ πρό-

τερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω παρὰ τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ. Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσῃ, κανονικοῖς ἐπιτιμίαις ὑποκείσθω» (Θ' κανὼν τῆς Δτῆς Οἰκουμενικῆς).

«Ἦρσεν, ἴνα, ὅστις δήποτε τῶν Ἐπισκόπων ἢ Πρεσβυτέρων ἢ Διακόνων ἢ Κληρικῶν (ἐν γένει), πράγματος αὐτῷ ἐγκληματικῷ ἢ πολιτικῷ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κινουμένου, ἐὰν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, δημοσίοις θελήσῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, κἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψήφος ἐκφωνηθῇ, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον ἀπολέσῃ (θὰ καθαιρεθῇ) καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματικῷ, ἐπὶ δὲ πολιτικῷ (οἰκονομικῆς δηλονότι φύσεως)

Ὁ φθόνος παρεκίνησε τὸν Κάϊν καὶ ἔβαψε τὰς χεῖράς του εἰς τὸ ἀθῶον αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἄβελ.

Ἐκ φθόνου ὁ Ἡσαΐ ἐπιβουλεύεται τὸν Ἰακώβ, καὶ ἐκ φθόνου κινούμενοι οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ, ἐπώλησαν τὸν Ἰωσήφ εἰς τοὺς Ἰσμαηλίτας.

Διδάσκει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑψίστας ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πλήθος συντρέχει εἰς τὴν οἰκίαν.

Θεραπεύει τὸν παράλυτον καὶ συγχωρεῖ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἐκ φθόνου κινούμενοι οἱ Φαρισαῖοι λέγουν, ὅτι βλασφημεῖ.

Ὅλα τὰ ἀμαρτήματα ἀποβλέπουν πρὸς ὄφελος τοῦ πάσχοντος ἀπὸ αὐτῶν π.χ. ὁ φιλάργυρος ἀφορᾷ πρὸς τὸν πλοῦτον· ὁ λαίμαργος πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν· ὁ ὀργίλος πρὸς τὴν ἐκδίκησιν· ὁ ὑπερήφανος πρὸς τὴν ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Μόνον ὁ φθονερός βλαπτόμενος αὐτός, βλάπτει καὶ τοὺς ἄλλους ὅσον δύναται. Καὶ δικαίως ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἀπεκάλεσε τὸν φθόνον δίκαιον καὶ ἄδικον· δίκαιον μὲν ὡς πρὸς τὸν φθονοῦντα, καθ' ὅτι ἀξίως τιμωρεῖται, ἐσωτερικῶς βασιανίζόμενος· ἄδικον δὲ ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς ὁποίους διὰ παντὸς μέσου καταδιώκει καὶ καταστρέφει.

Ὁ φθόνος φθάνει μέχρι τῆς ἐσχρατίας τῆς γῆς. Ὅπου καὶ ἂν κρυβῇ τις, καὶ εἰς τὴν ἔρημον νὰ ἀποχωρήσῃ, τὰ βέλη τοῦ φθόνου τὸν φθάνουν.

Ἀλλὰ ὁ ἔχων τοιοῦτον φοβερὸν πάθος καὶ ὁ κατατρυχόμενος ἀπὸ τοιαύτην φρικτὴν ἀμαρτίαν, εἶναι ἀξίος νὰ λέγεται Χριστιανός; Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεῖ πάντας ἡμᾶς, καθαρῶς τὰ ψυχοσωτήρια· «Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι—λέγει—ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλους φθονοῦντες».

Ὅταν φθονῶμεν, φθειρόμεθα ἀμοιβαίως· καὶ τότε καὶ καθ' ἰδίαν πάσχομεν, καὶ ὅλη ἡ κοινωνία τάλαιπωρεῖται καὶ ὑποφέρει καὶ δυστυχεῖ. Ὅταν δὲ κατατρωγώμεθα ἀπὸ τὸν φθόνον, τί φοβούμεθα τὸν τρητόν; Ἡ ἀπώλειά μας εἶναι ὀριστική. Καὶ

δικαίως ἐλέχθη, «εἰ καθ' ἀλλήλων ὀπλιζόμεθα, οὐδὲ τοῦ διαβόλου χρεῖα ἐστὶ πρὸς ἡμετέραν ἀπώλειαν».

Εἶναι ἐντροπὴ, νὰ ἔχουν περάσῃ δύο χιλιάδες ἔτη περίπου, ἀφ' οὗτο ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, περιεπάτησεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς νὰ δουλεύωμεν εἰς τὰ πάθη μας.

Πρέπει νὰ μάθωμεν νὰ ἐκτιμῶμεν τοὺς συνανθρώπους μας. Νὰ μάθωμεν τὰς προόδους των καὶ τὴν εὐτυχίαν των καὶ νὰ μὴ τὰς θεωρῶμεν συμφορὰν ἰδικήν μας.

Ὅστις δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀναγνωρίζῃ τὸν ἀνώτερόν του καὶ τὸν καλλίτερόν του, τοῦλάχιστον ἄς μὴ τὸν δυσφημῇ καὶ τὸν συκοφαντῇ.

Ὁ ἔπαινος, ἀντίδοτον τῆς ὕβρεως, ἐξευγενίζει καὶ ἀνυψώνει καὶ τὸν ἐπαινοῦντα, καὶ χαρίζει νέαν δύναμιν εἰς τοὺς σεμνοὺς ἀγωνιστάς, οἱ ὁποῖοι μοχθοῦν νὰ ἐπιβληθοῦν διὰ τῆς ἀξίας των.

Πρέπει νὰ μάθωμεν νὰ μὴ ἐπιβουλευώμεθα τὸν πλησίον μας καὶ τοὺς συνανθρώπους μας, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀγαπῶμεν καὶ νὰ τοὺς ἐπαινώμεν, ὅπως ἐκήρυξεν ὁ Χριστός.

Νὰ συνηθίσωμεν νὰ μελετῶμεν τὰ εὐγενῆ τῶν ἔργα καὶ νὰ μιμούμεθα ἐν εὐγενεῖ ἀμίλλη, ἐπαινοῦντες αὐτὰ καὶ χειροκροτοῦντες τοὺς ἐργάτας των.

Πρέπει, ἂν εἴμεθα ἀνώτεροι ἄνθρωποι, νὰ ἐπαινώμεν τὰς θυσίας ὑπὲρ τοῦ πλησίον, ὅσονδήποτε μικραὶ καὶ ἂν εἶναι, ἴνα γιγαντώνεται εἰς τοὺς πρωτεργάτας των ἡ εὐγενὴς ἀμίλλα καὶ ἡ ἀλληλεγγύη.

Νὰ ἀσκηθῶμεν ἐν ἀρετῇ, ὥστε ὁ νοῦς μας ποτὲ νὰ μὴ τυφλώνεται ἀπὸ ταπεινὰ πάθη, τὰ ὁποῖα μᾶς χωρίζουν καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Οὕτως σκεπτόμενοι καὶ οὕτως ἐργαζόμενοι, δημιουργοῦμεν φωτισμένην κοινὴν γνώμην, ἡ ὁποία κατευθύνει τὰ ἄτομα, προάγει τὰς κοινωνίας ὑποστηρίζει τὴν Πολιτείαν, δοξάζει τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

(Τέλος)

† Ὁ Ἠλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ἀπολέσει τὸ εἰς ὃ ἐνίκησεν, ἐὰν τὸν ἴδιον τόπον θελήσει κατέχειν (ἂν θέλη νὰ μὴ καθαιρεθῆ)» (14' τῆς ἐν Καρθαγένῃ).

«Εἴ τις καταφρόνησας τῶν κατὰ τὰ προδηλωθέντα δεδομένων, τολμήσειεν ἢ βασιλικὰς ἐνοχλεῖν ἀκοὰς ἢ κοσμικῶν ἀρχόντων δικαστήρια, τὸν τοιοῦτον τὸ παράπαν εἰς κατηγορίαν μὴ εἶναι δεκτόν, ὡς καθυβρίσαντα τοὺς κανόνες καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λυμηνάμενον εὐταξίαν» (τῆς Βας Οἰκουμηνικῆς ΣΤ').

Εἶναι ἄκρως ὀδυνηρὸν ὅτι ἢ εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια προσφυγὴ κληρικῶν κατὰ κληρικῶν ἐγινε πλέον τῆς μόδας, συνιστῶσι δὲ ταύτην καὶ κληρικοὶ ἐκ τῶν ἐπιθυμούντων, ὅπως ἐμφανίζονται καὶ θεωρῶνται, ὅπου συμφέρει εἰς αὐτούς, προστάται καὶ τηρηταὶ ἀκριβεῖς καὶ ἀκαμπτοὶ τῶν ἱερῶν κανόνων. Τὸ δὲ ὀδυνηρότερον καὶ ἔτι πλέον λυπηρὸν ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν θέματι εἶναι, ὅτι οἱ θιασῶταί τῆς τοιαύτης προσφυγῆς τῶν κληρικῶν εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια δικαιολογοῦσι ταύτην ὡς ἀναγκαίαν ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια δὲν ἀπονέμεται δικαιοσύνη καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς συνθλίβονται καὶ καταπιέζονται, ἀδικούμενοι, κληρικοὶ ἄθῳοι. Ἀλλά, πρὸς Θεοῦ, τίνα τὰ συγκεκριμένα γεγονότα καὶ παραδείγματα ἐφ' ὧν οὗτοι βασίζονται τὰς προφάσεις αὐτῶν; Διότι τὰ ἀντίθετα πρὸς τ' ἀνωτέρω, τοῦτέστιν ἐπιείκειαν ἐν τοῖς πλείστοις καὶ ὅπου οὐ δεῖ, φρονοῦσι, μεμφόμενοι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια, οἱ τὰ δικαστικά τῆς Ἐκκλησίας πράγματα εἰδότες καὶ παρακολουθοῦντες. Ποῦ εὐρίσκουν οἱ τὰ κοσμικὰ δικαστήρια συμπαθοῦντες, τὴν ἀδικον καὶ σκληρὰν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων τακτικὴν καὶ μεταχειρίσιν; Μήπως εἰς τὴν ἐπιβολὴν βαρυτάτων ποινῶν ἐπὶ ἀποδεδειγμένων παραπτωμάτων ἀναξίων κληρικῶν κανονικῶς καὶ δικαίως τιμωρουμένων; Οἱ οὕτω τιμωρούμενοι εἶναι φυσικὸν νὰ θεωρῶσι τὰς κατ' αὐτῶν ποινὰς ἀδίκους. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ συμμαχῶσι μετ' αὐτῶν οἱ ἀδίκως κρίνοντες τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια ὡς καταπιέζοντα τοὺς κατηγορουμένους κληρικούς καὶ θεωροῦντες διὰ τοῦτο προτιμητέα τὰ κοσμικὰ δικαστήρια. Διότι τὸ δεύτερον τοῦτο γίνεται καὶ παράδειγμα κακόν, ὡς ὠθοῦν καὶ τοὺς λαϊκοὺς εἰς εὐχερῆ προσφυγὴν αὐτῶν εἰς τὰ δικαστήρια.

Ἐπιτρεπτέα εἶναι, ὡς ἀναπόφευκτος, ἡ προσφυγὴ τοῦ κληρικοῦ κατὰ λαϊκοῦ καὶ οὐδέποτε κληρικῶν, εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὅταν πρόκειται περὶ ζημίας ἢ ἀδικήματος οικονομικῆς φύσεως, διότι οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι, ἐφ' ὅσον τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νὰ ἐπιβάλωσιν τὴν ἐφαρμογὴν ἀποφάσεως ἱκανοποιούσης τὸν ἀδικούμενον κληρικόν. Πῶς ὅμως δικαιολογεῖται χριστιανικῶς ἡ προσφυγὴ κληρικοῦ κατὰ λαϊκοῦ εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια δι' ἀδικήματα ἠθικῆς φύσεως, ὡς εἶναι ἢ ὕβρις, ἢ συκοφαντία καὶ τὰ ὅμοια; Τοιαύτη προσφυγὴ διὰ τὴν κατὰ κόσμον ἱκανοποίησιν, ση-

μαίνει καταφρόνησιν κυριακῶν ἐντολῶν καὶ ἀντιθέσιν πρὸς τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη καὶ καθήκοντα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν χριστιανικὴν τελειότητα καὶ εἶναι πάντῃ ἀδικαιολόγητος καὶ ἀσυγχώρητος διὰ τὸν κληρικόν, ὀφείλοντα νὰ διδάσκη καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ, τὴν ἀνεξικακίαν καὶ τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἐν γένει ἀγάπην, ἐπεκτεινομένην καὶ μέχρι τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ προσεύχηται μηδέποτε ζητῶν τὴν τιμωρίαν αὐτῶν πρὸς ἰδίαν ἱκανοποίησιν. Ὁ Κύριος εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ συκοφαντίας καὶ ὕβρεις τῶν σταυρωτῶν αὐτοῦ καὶ παρὰ τὰς πρὸς αὐτὸν κραυγὰς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων «οὐκ ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι;» «ἐσιῶπα», ἀπὸ δὲ τοῦ σταυροῦ παρεκάλεσε τὸν Πατέρα, ὅπως συγχωρήσῃ αὐτούς.

Ῥητῶς ὁ Κύριος ἐπιβάλλει εἰς τὸν συκοφαντούμενον καὶ κατὰ πάντα ἄλλον τρόπον ἀδικούμενον χριστιανὸν τὸ «ἄφες αὐτοῖς», «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν», «καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς» καὶ «εὐχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων καὶ ἀδικούντων ὑμᾶς». Βάσει τούτων, ἔχει καὶ ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία εἰδικὰς εὐχὰς «ὑπὲρ τῶν μισούντων καὶ ἀδικούντων ἡμᾶς» καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν χριστιανόν, πολὺ πλέον εἰς τὸν κληρικόν, ὅπως γίνῃ οὗτος ἐν μὲ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ, κατερχόμενος εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἐχθροῦ, ζητήσῃ διὰ τῶν κοσμικῶν δικαστηρίων ἱκανοποίησιν δι' ἐπιβολῆς ποινῶν εἰς τὸν ὕβριστὴν καὶ τὸν συκοφάντην. Μόνον, ὅταν ὁ ὕβριστὴς καὶ ὁ συκοφάντης τοῦ κληρικοῦ εἶναι κληρικός, διώκεται εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια καὶ τοῦτο, οὐχὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ διὰ τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐγκλήματος, ὅπερ καθίστησι τὸν δράστην κληρικόν ἀνάξιον τῆς ἱερωσύνης καὶ ἄξιον τῆς ὀφειλομένης βαρείας πνευματικῆς ποινῆς.

Εἶναι φοβερὸν καὶ εἶναι σημεῖον τοῦ χαλεποῦ τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν, ὅτι, εἰς περιπτώσεις ὕβρεων καὶ συκοφαντιῶν κατὰ κληρικῶν, προερχομένων δὲ ἐκ κύκλων κακοβούλων καὶ ἀναξίων πίστεως καὶ προσοχῆς, ἀκούονται κραυγαὶ πρὸς τοὺς συκοφαντούμενους καὶ δὴ ἀπὸ στομάτων ἱερωμένων, ὅμοιαι πρὸς τὸ «τί οὔτοι σοῦ καταμαρτυροῦσι»; «Οὐκ ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι»; Ἀκούει, ἀλλὰ συγχρόνως ἀκούει καὶ τὸν Σωτῆρα τὸν κράζοντα «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν». Σημειωτέον ἐνταῦθα καὶ τὸ ἐκ τῆς ἀρχαίας πείρας τῆς Ἐκκλησίας ὀρισθέν, καθ' ὃ «πολλοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν συγχεῖν καὶ ἀνατρέπειν βουλόμενοι, φιλήχθρως καὶ συκοφαντικῶς αἰτίας τινὰς κατὰ τῶν οικονομούντων τὰς Ἐκκλησίας Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων συμπλάσσουν οὐδὲν ἕτερον ἢ χραίνειν τὰς τῶν ἱερῶν ὑπολήψεις καὶ ὅτι χρὴ δοκιμάζεσθαι τῶν κατηγορούντων τὰ πρόσωπα» (ΣΤ' τῆς Β' Οἰκουμηνικῆς). Μόνη τιμία ἐπίθεσις καὶ κατηγορία εἶναι ἡ ἐπίσημος μὴνυσις καὶ μόνον ἐπ' αὐτῆς ὀφείλει ὁ μνηυόμενος νὰ ἀπαντήσῃ. Εἰς πάντα τὰ ἄλλα, ὀφείλει «σιωπῆν» καὶ περιφρόνησιν, μὴ λησμονῶν

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ*

Προκειμένου νὰ ρυθμισθοῦν τὰ τοῦ διαλόγου τῆς Ὁρθοδόξιας μετὰ τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ ἐθεωρήσαμεν καὶ ἡμεῖς ἀπαραίτητον μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βρυξελλῶν κ. Βασιλείου καὶ τῶν συναδέλφων κ.κ. Τρεμπέλα καὶ Βορονῶφ νὰ προταχθῆ ἑνταῦθα σύντομος εἰκὼν τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἐξ ἐπόψεως δογματικῆς, ὡς συμπλήρωμα τῶν ὑπ' αὐτῶν λεχθέντων. Τῆς παρουσίας δὲ εἰκόνας ὑπόκειται ὡς βάσις τὸ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὑποβληθὲν ἐν ἔτει 1939 ἡμέτερον ὑπόμνημα ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πρὸς αὐτὴν ἐρωτήματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν, ἐπανεκδοθὲν καὶ συμπληρωθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπὸ τοῦ 1939 μέχρι τοῦ παρόντος ἔτους ἐξελιξέως τῶν σχέσεων μεταξύ Ἀγγλικανικῆς καὶ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἀφ' ἑτέρου. Ἐν τῷ ὑπομνήματι δὲ τούτῳ ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν ἐν τῷ

πλασίῳ τοῦ δογματικοῦ συστήματος τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, ὡς ἐπράξε μετὰ 10 ἔτη τόσον ἢ σεπτῆ συνδιάσκεψις τῆς Μόσχας, ὅσον καὶ κατὰ τὴν χθεσινὴν μας συνεδρίαν ὁ Σεβασμιώτατος Βρυξελλῶν καὶ ὁ κ. Βορονῶφ. Ἀκριβῶς δὲ ἡ τοιαύτη ἐξέτασις τοῦ ζητήματος ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ συνδιασκέψεως τῆς Μόσχας, ὠδήγησεν εἰς τὴν μὴ ἀναγνώρισιν τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν, τὴν δὲ σχετικὴν ἀπόφασιν προσυπέγραψαν οἱ ἐκπρόσωποι καὶ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, εἰς ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ὁ καθηγητὴς κ. P. Vinulescu (ὅστις εἶχε μετὰσχει καὶ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ σχετικῆς Ρουμανικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1935) ἐπανειλημμένως ἐμνήσθη τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1939¹.

Καθ' ὅλου εἰπεῖν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία παρυσιάζει εἰκόνα, ἥτις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῆ, εἰ μὴ μόνον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀποτυπῶνται τὸ ἰδιόρρυθμον ἀγγλικὸν πνεῦμα μετὰ τῆς γνωστῆς ἀγάπης τοῦ πρὸς τε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν παράδοσιν μετὰ τῆς πρακτικότητος τοῦ ἀγγλικοῦ νοῦ καὶ τῆς πολιτικότητος αὐτοῦ.

Τῆς δὲ σημερινῆς δογματικῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης προηγήθη αἵματηρὸν διελκυστίνδα μεταξύ Καλβινισμοῦ καὶ Καθολικισμοῦ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ εἰς τὸ ὅποιον διελκυστίνδα ἐφάνη ὅτι ἐθήκε τέρμα ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Ὡς ἐπισφράγισις δὲ τῆς εἰρήνης ταύτης προωρίζοντο νὰ χρησιμεύσουν ἀφ' ἑνὸς τὰ λεγόμενα «39 ἄρθρα» μετὰ τοῦ μετριασμένου Καλβινισμοῦ των, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ Εὐχολόγιον (Book of Common prayer). Ἄλλ' ὁ ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἐρίδων σάλος ἐπέπρωτο νὰ κοπάσῃ μόλις περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος διὰ τῆς δημιουργίας τριῶν κυρίως μερίδων ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, τὰς ὁποίας οἱ Ἀγγλικανοὶ ἀρέσκονται νὰ ἀποκαλοῦν «Σχολὰς Σκέψεως» (Schools of thought) καὶ τῶν ὁποίων ἡ ὑπαρξίς ὑπὸ τὴν κλασσικὴν των μορφήν εἶναι ἀκατανόητος ἐν τε τῇ Ρωμαϊκῇ καὶ τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Αἱ μερίδες αὗται εἶναι :

1. Ἡ μερὶς τῆς λεγομένης Ὑψηλῆς Ἐκκλησίας (High Church) ἢ Ἀγγλοκαθολικῆ, ἥτις περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν μετὰ τῆς ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας συνάφειαν καὶ διακρίνεται διὰ τε τὸν σεβασμὸν τῆς πρὸς τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς τελετὰς καὶ διὰ τὴν ἀντίθεσιν τῆς πρὸς τὸ καλβινικὸν πνεῦμα τὸ ἐπιπολάζον ἐν Μ. Βρετανίᾳ καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν ζωηρὰν ρωμαϊκὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπίδρασιν, ἀλλ' εὕρισκει ζωηροτάτην ἀντίδρασιν παρὰ τῇ προτεσταντικῇ κοινῇ γνώμῃ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ διαρκῶς χάνει ἔδαφος, δυστυχῶς.

2. Ἡ προτεσταντικὴ μερὶς τῆς λεγομένης Χαμηλῆς Ἐκκλησίας (Low Church), ἥτις ἀκριβῶς διὰ τὰ προτεσταντικὰ τῆς φρονήματα χαρα-

* Ἡ παρούσα εἰσήγησις τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Π. Ι. Μπρατσιώτου, μέλους τῆς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συσταθείσης Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν διάλογον, ἐγένετο ἐν Βελιγραδίῳ τῇ 9.9. 1966 ἐνώπιον τῆς Πανορθοδόξου εἰδικῆς διὰ τὸν διάλογον τοῦτον συνδιασκέψεως.

καὶ τὴν στάσιν τοῦ ἀρχαίου Ἀθηναίου εἰπόντος «ἂν μὲ λακτίσῃ ὄνος, ὀφείλω νὰ ἀντιλακτίσω αὐτὸν καὶ ἐγώ;».

Ἐκ τῆς ἱστορίας διδασκόμεθα ὅτι πολλοὶ τῶν Ἁγίων ἐξυβρίσθησαν καὶ ἐσυκοφαντήθησαν διωχθέντες ἀγρίως, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλεσε τὴν εἰς τέλος ὀφειλομένην ὑπομονὴν καὶ οὐδεὶς παρέλειψε νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς οἰκείας κυριακὰς ἐντολάς, ἀρκεῖ δὲ εἰς ἀπόδειξιν τούτου τὸ ἱερὸν παράδειγμα τοῦ νεωστὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοξασθέντος Ἁγίου Πατρὸς Νεκταρίου, ὕβρισθέντος καὶ συκοφαντηθέντος ὡς ἀνηθίκου καὶ ἐγκληματίου, μηδὲν δὲ κατὰ τῶν διωκτῶν αὐτοῦ εἰπόντος ἢ πράξαντος. Εἶναι, ἐξ ἄλλου, δίδαγμα χριστιανικὸν ὅτι καὶ διὰ τοιούτων μέσων, τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῶν ὕβρεων καὶ ἄλλων ἀδίκων διωγμῶν, δοκιμάζεται ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἢ κατὰ Χριστὸν ἀρετὴ τῶν ἐκλεκτῶν χριστιανῶν καὶ οἰκονομεῖται ὁ ἁγιασμός τινων ἐκ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο προδηλοῖ καὶ ὁ Κύριος λέγων «χαίρετε καὶ σικιτήσατε», τοῦτο δὲ ὑπενθυμίζει καὶ ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐν πολλοῖς, ἰδίᾳ δὲ, κατὰ τὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν τῆς κορυαῆς Μοναχοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ προσερχόμενος εἰς τὸν Μοναχικὸν βίον ἀδελφός, κ α θ ο μ ο λ ο γ ε ῖ, σὺν ἄλλοις, «ὑβρισθῆναι καὶ χλευασθῆναι, ὄνειδισθῆναι καὶ διωχθῆναι καὶ πολλοῖς ἄλλοις περι-αχθῆναι λυπηροῖς».

† Ὁ Θεσσαλονικὴς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

1. Τὸ κύρος τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» 1939.

κτριζεται και ὡς «Εὐαγγελική» (Evangelical), διακρίνεται δὲ διὰ τὸν ἱεραποστολικὸν της ζῆλον.

3. Ἡ λεγομένη «Εὐρεϊα Ἐκκλησία» (Broad Church), διακρινομένη διὰ τὴν συμπάθειάν της πρὸς τοὺς διαφωνοῦντας πρὸς τὴν ἐπίσημον Ἐπισκοπιανὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας, τοὺς λεγομένους «ἀσυμμορφώτους» (Non Conformistes), ὡς και διὰ ποιὰν τινα ἔλλειψιν συμπαθείας πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, ὑποστηριζομένης δὲ ὑπὸ τῆς λεγομένης Labour Party, ἦτοι τοῦ Βρεττανικοῦ ἐργατικοῦ πολιτικοῦ κόμματος. Εἰς τὴν μερίδα ταύτην ἀνήκουν και πολλοὶ Modernistes (νεωτερισταί), ἀν και τοιοῦτοι ὑπάρχουν και εἰς τὰς ἄλλας μερίδας και δὴ και εἰς αὐτὴν τὴν λεγομένην Ὑψηλὴν Ἐκκλησίαν. Μεταξὺ δὲ τῶν τριῶν τούτων μερίδων ἴστανται κατὰ τὸν Headlam, τὸν γωστὸν ἐπιφανῆ Ἀγγλικανὸν Θεολόγον, καθηγητὴν τῆς Ὁξφόρδης και Ἐπίσκοπον τοῦ Gloucester, οἱ κατ' αὐτὸν «Καλοὶ Ἀγγλικανοί», οἱ ἀποτελοῦντες (πάλιν κατ' αὐτὸν) τὸ 75 % τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐντεῦθεν προκύπτει ὅτι ὡς ἀπαραίτητος ὅρος τοῦ μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν διαλόγου πρέπει νὰ ὑποδειχθῇ ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἢ ἐν τῇ ὀρισθησομένη ἄγγλικανικῇ ἐπιτροπῇ διὰ τὸν μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων διάλογον, ἀντιπροσώπευσις πασῶν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθειῶν μερίδων κατ' ἐφαρμογὴν και ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τοῦ ρητοῦ «To be honest to God». Λέγομεν δὲ τοῦτο λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τοῦ ὅτι ἐπανειλημμένως ἔχει συμβῆναι νὰ συγκροτοῦνται μεικταὶ ἄγγλικανορθόδοξοι ἐπιτροπαί, εἰς ἃς ἀντιπροσωπεύονται οἱ Ἀγγλικανοὶ μόνον διὰ μελῶν τῆς High Church, ὡς συνέβη ἐν ἔτει 1935 και κατὰ τὰς συζητήσεις Ρουμάνων και Ἀγγλικανῶν ἐν Βουκουρεστίῳ, κατὰ τὰς ὁποίας συζητήσεις παραδόξως ἀπουσίαζε τὸ θεμελιωδέστερον θεολογικὸν ζήτημα, τὸ ἐκκλησιολογικόν. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς τοιαύτης ἀτελοῦς συνθέσεως τῆς ἐν λόγῳ μεικτῆς Ἐπιτροπῆς και τῆς ἀτελοῦς συμφωνίας ἦτο ἡ ζωρὰ ἀντίδρασις ἢ παρατηρηθεῖσα κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκείνης οὐ μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλὰ και ἐν Ρουμανίᾳ. Οὕτω π.χ. εἰσαχθείσης τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς συζήτησιν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἄνω Βουλῇ τῆς Καντουαρίας τὴν 27-5-36 (ἦτοι ἤδη μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου), κατεπολεμήθη σφοδρῶς ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς Βιρμιγγάμης και τοῦ Ρότσεστερ ἢ πρότασις τοῦ μετασχόντος τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ μεικτῆς ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου τοῦ Λίγκολν περὶ ὑπερψηφίσεως τῆς θέσεως. Ἐν δὲ τῇ Κάτω (ἐξ ἐφημερίων) Βουλῇ τῆς αὐτῆς περιφερείας ἐξεφράσθησαν ἀμφιβολαὶ «ἐὰν ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία κτενόησε τί πιστεύεται ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ» και τέλος ἀπεφασίσθη ἢ ἀναβολὴ τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως μέχρι καλύτερας μελέτης τοῦ πράγματος. Παρόμοιαι δὲ διαμαρτυρίαι ἠκούσθησαν και ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ Συνόδῳ τῆς Ὑόρκης, ἐνθα τέλος ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἐκθεσις ἐπὶ τῇ δηλώσει, ὅτι «ἡ ἀποδοχὴ αὐτῆς δὲν ἐσήμαινε συμφωνίαν ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις αὐτῆς». Ἡ μερὶς ἑμῶς τῆς λεγομένης Low Church ἀπεικίρυντε κατηγορηματι-

κῶς τὴν ἐν λόγῳ ἐκθεσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1965, ὅτε ἐθεωρήθη σκόπιμος ἢ εἰς Λονδῖνον ἐπισκεψίς αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρουμανίας, 15 ἐπιφανεῖς «Εὐαγγελικοὶ» κληρικοί, ἐν οἷς και ὁ προεστάμενος θεολογικῶν κολλεγίων, ὑπέβαλον εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας ἔντονον διαμαρτυρίαν σὺν τῇ παρακλήσει ὅπως διαβιβασθῇ αὐτῇ εἰς τὸν Ρουμᾶνον Πατριάρχην. Ἐπίσης ἔντονος διαμαρτυρία ὑπεβλήθη ὑπὸ τῶν ἰθυόντων τὴν Anglican Evangelical Group Movement, ὡς και ὑπὸ τῆς Church Association, και δὴ ὑπὸ τῆς τελευταίας και ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν Ρουμᾶνον Πατριάρχην, διαβεβαιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὅτι «δὲν γίνεται μεταβολὴ εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ ἄρτου και τοῦ οἴνου κατὰ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν». Ἐπίσης ἀξία μνείας εἶναι και ἡ ὑπὸ τῆς National Church League ἀποστολὴ πρὸς τε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καντουαρίας και τὸν Ρουμᾶνον Πατριάρχην μακρᾶς ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐπιστολῆς. Τέλος δὲ ἡ εἰρημένη ἐκθεσις τῆς μεικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βουκουρεστίου ὑπεβλήθη και πάλιν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Καντουαρίας κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1937, ἐνθα μετὰ τῆς ἀντιδράσεως ἐψηφίσθη πρότασις τοῦ ἐπισκόπου Headlam περὶ ἀποδοχῆς τῆς διδασκαλίας ταύτης «ὡς μιᾶς θεμιτῆς ἐρμηνείας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας». Ὁπωσδήποτε δὲ πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ ἀνασκοπῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ προσέξῃ τὴν εὐθὺς μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον παρατηρουμένην σχετικὴν ὑποχωρητικότητα ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὀρθοδόξων τινῶν θεολόγων και θεολογῶν, ὀφειλουμένην εἰς ἀνεπαρκῆ γνῶσιν τῆς κρατούσης ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ χαώδους καταστάσεως ἐξ ἐπόψεως δογματικῆς.

Ἴνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς μερίδας ταύτας, πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι τὸν συνεκτικὸν δεσμὸν μεταξὺ τῶν ἐν λόγῳ μερίδων ἀποτελοῦν: α) τὸ Ἐπισκοπάτιον, β) ἡ Βίβλος, γ) τὸ Εὐχολόγιον και δ) τὸ Στέμμα, τοῦλάχιστον ἐφ' ὅσον ὑφίσταται τὸ σύστημα τῆς λεγομένης Established Church ἐν Μ. Βρετανίᾳ, δηλ. τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀνεγνωρισμένης ὡς ἐπίσημου Ἐκκλησίας αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σύστημα ἔχει καταστῆ ἐτοιμόρροπον. Τὴν οὐσίαν ὅμως και τὴν ὑφὴν τῆς ἐνότητος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ τις, ἀν μὴ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν οἰονεὶ θέσιν δόγματος ἐπέχουσαν ἐν αὐτῇ (ἃς ἐπιτραπῇ ἢ ἐκφρασις αὐτῇ) καθαρῶς προτεσταντικὴν ἀρχὴν τῆς Comprehensiveness, δηλ. τὴν περίφημον περιεκτικότητα τῆς «προτεσταντικῆς κατ' οὐσίαν» ἐν λόγῳ ἐκκλησίας, διακρινομένης διὰ τὴν ἔλλειψιν δογματικοῦ διαφέροντος, ἀποστρεφομένης τοὺς δογματικούς ὀρισμούς και διακρινομένης διὰ τὴν ἀνοχὴν και τῶν πλέον ἀντιθέτων θρησκευτικῶν δοξασιῶν.

Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καθολικίζεῖ κατὰ τὴν μορφήν και τὴν λατρείαν και δὴ και κατὰ τὴν διοίκησιν (Ἐπισκοπάτιον—βασιλεία ἀναπληροῦσα ἀπὸ τινος ἐπόψεως τὸν πάπαν). Προτεσταντίζεῖ ὅμως κατὰ τὴν διδασκαλίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶναι ἀποτετυπωμένη ἢ προτεσταντικὴ σφραγίς. Τοῦτο εἶναι

καταφανές μάλιστα εις τὰ 39 ἄρθρα, καθ' ἥσονται δὲ λόγον καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Εὐχολόγιον.

Πρὸ παντὸς προτεσταντίζει ἡ ἐκκλησιολογία αὐτῆς, ἥτις ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν λόγῳ τοῦ θεμελιώδους χαρακτήρος αὐτῆς ἐν πάσῃ Ἐκκλησίᾳ, διὸ καὶ πρέπει αὕτη, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν μεταξύ τῶν θεμάτων τοῦ σχετικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου ὡς μέλλουσα νὰ διευκολύνῃ καὶ τὰς ἄλλας δογματικὰς συζητήσεις. Προτεσταντικὴ δὲ φερεται ἡ ἐκκλησιολογία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας οὐχὶ μόνον καθ' ὅσον αὕτη δὲν συμπεριρίζεται τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον εἶναι τοῦτο καταφανές ἰδιαίτερος εἰς τὰ 39 ἄρθρα, ἐφ' ὅσον δέχεται ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐσφάλησαν (βλ. ἄρθρα 19, 20, 21), ὡς ἐσφάλη κατὰ τὴν γνώμην πλείστων Ἀγγλικανῶν ἔχι μόνον ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐφ' ὅσον τὸ ἄρθρον 22 κηρύσσει τὴν τιμὴν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῶν ἁγίων ὡς πρᾶξιν μωρᾶν, ἀλλὰ καὶ ἡ Ε' καὶ ΣΤ' Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Ἡ γνώμη δὲ αὕτη εἶναι συναφῆς πρὸς τὴν βασικὴν γνώμην τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, καθ' ἣν ἡ ἀνωτάτη αὐθεντία ἀνήκει εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τῆς ὁποίας πάλιν ἡ ἐρμηνεία ἐπαφίεται εἰς τὰ ἄτομα, αἱ δὲ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δὲν θεωροῦνται ὡς ὑποχρεωτικαί, ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀτόμων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ σαφῆ προτεσταντικὴν δοξασίαν καὶ ὀφθαλμοφανῶς τὴν θεμελιωδέστατην διαφορὰν μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Συναφῆς δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην περὶ Ἐκκλησίας ἀντίληψιν εἶναι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ μνημονευθεῖσα Comprehensiveness (ἡ περιεκτικότης), ἀφ' ἑτέρου ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὑπὸ τῶν λεγομένων Τρακταριανῶν, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ Pusey συστηματοποιηθεῖσα καὶ δυστυχῶς καὶ ὑπὸ τῶν Παλαιοκαθολικῶν δεκτὴ γενομένη, κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους εὐρυνθεῖσα χαρακτηριστικὴ ἑτέρα προτεσταντικὴ «θεωρία περὶ τῶν κλάδων» (Branch Theory), περὶ ἧς εἶπεν ὀλίγα τινα ἤδη καὶ ὁ κ. Τρεμπέλας. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, ὑποκειμένη ὡς βᾶσιν καὶ εἰς τὴν γνωστὴν οἰκουμενικὴν ὀργάνωσιν Faith and Order καὶ εἰς τὴν ὅλην οἰκουμενικὴν κίνησιν, οὐδεμία ἐκκλησία δύναται νὰ θεωρηθῆ σήμερον ὡς μόνη ἐκπροσωποῦσα τὴν «μία, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», ἥτις κατ' αὐτοὺς εἶναι σήμερον διεσπασμένη εἰς τρεῖς γενικοὺς κλάδους, δῆθεν ἰσοκύρους πρὸς ἀλλήλους, ἥτοι τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν, τὴν Ὀρθόδοξον καὶ τὴν Ἀγγλικανικὴν εἰς ἣν συμπεριλαμβάνεται ὑπὸ τινων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς λεγόμενος Λουθηρανισμὸς (Σκανδιναυικὸς, Φιλανδικὸς κλπ.), κατ' ἄλλους δὲ καὶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι. Ἐφ' ὅσον δὲ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην, ἐκάστη τῶν σημερινῶν Ἐκκλησιῶν ὑπόκειται εἰς πλάνας καὶ διατελεῖ ἐν σχίσματι, μόνον διὰ τῆς ἐνώσεως καὶ διὰ τοῦ ἀμοιβαίου πλουτισμοῦ πασῶν, μέλλει δῆθεν νὰ πραγματοποιηθῆ τὸ ἰδανικὸν τῆς Una Sancta. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται ὁ ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως ἀδιανόητος ζῆλος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐνοποίησην τῆς ἱερωσύνης καὶ πρὸς μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν μετ' ἐκκλησιῶν ἑτεροδόξων.

Ἐπίσης ὑπὸ τὴν προτεσταντικὴν ἐπίδρασιν διατελεῖ καὶ ἡ ἀνθρωπολογία καὶ ἡ περὶ μυστηρίων καὶ δὴ καὶ περὶ Θεείας Ἐυχαριστίας διδασκαλία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης δὲν δικαιούται τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ περὶ αὐτῆς ὀρθόδοξος ἀντίληψις συμπίπτει πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν, ἐφ' ὅσον ἡ περὶ μυστηρίων καὶ δὴ καὶ ἡ περὶ Ἱερωσύνης διδασκαλία τῶν ἀγγλικανικῶν συμβολικῶν βιβλίων τυγχάνει ἀντιπρακτικὴ καὶ μάλιστα καὶ ἐφ' ὅσον ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλικανῶν ἡ λουθηρανικὴ ἱερωσύνη τῶν Σκανδιναυικῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ δὲ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι μετέχουν εἰς χειροτονίας (Σουηδῶν κ.λ.π.), ὑπὸ δὲ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Lambeth ἀναγνωρίζεται «ἡ πνευματικὴ ἐνέργεια καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης τῶν μὴ ἐπισκοπικῶν κοινοτήτων». (Πρβ. τὴν σημερινὴν ἀποδοχὴν τῆς ἱερωσύνης τῶν ἑτεροκλίτων ἐκκλησιαστικῶν σχημάτων τῶν Ν. Ἰνδιῶν κλπ.).

Καθ' ὅλον εἰπεῖν τὸν προτεσταντικὸν καὶ δὴ τὸν καλβινιστικὸν χαρακτήρα ἀποτυπώνει ἐπὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἤδη παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ προλαλήσαντος, πρὸ παντὸς ἡ ὁμολογία τῶν 39 ἁρθρῶν. Καὶ διατείνονται μὲν καὶ τινες ὀρθόδοξοι θεολόγοι ἐπὶ τῇ βάσει διαβεβαιώσεων ἀγγλοκαθολικῶν τινων θεολόγων (πρβ. εἰσήγησιν τοῦ ἁγίου Θουατείρων) ὅτι τὰ ἄρθρα ταῦτα ἔχουν μόνον ἱστορικὴν σημασίαν καὶ εἶναι δευτερευούσης σημασίας ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, παραβλέπεται ὅμως ἡ ἀδήριτος πραγματικότης, ὅτι ταῦτα ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποτελοῦν ἐπίσημον συμβολικὸν βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ περὶ τῆς τηρήσεως αὐτῶν ὁ μέλλων νὰ χειροτονηθῆ ἱερεὺς ἢ διάκονος ὑπογράφει ὑποχρεωτικῶς ἐπίσημον δῆλωσιν.

Ἀλλὰ ποίαν σημασίαν δύνανται νὰ ἔχουν αἱ περὶ τῆς δῆθεν συμβολικῆς μόνον ἀξίας διαβεβαιώσεις ἀγγλικανῶν καὶ ὀρθοδόξων θεολόγων ἔναντι τῶν διαβεβαιώσεων διαφόρων ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων καὶ δὴ ἔναντι τῆς ἐπίσημου διαπιστώσεως τῆς ἐν ἔτει 1938 ἐκδοθείσης ἡμειπισήμου ἐκθέσεως ὑπὸ τὸν τίτλον The Doctrine in the Church of England τῶν πορισμάτων δεκαπενταετοῦς ἐρεύνης καὶ μελέτης περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ὑπαρχούσης πίστεως, ἐκθέσεως συνταχθείσης τῇ ἐντολή τῶν δύο ἀγγλικανῶν Ἀρχιεπισκόπων Καντουαρίας καὶ Ὑόρκης ὑπὸ εἰκοσιπενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐξ ὀνομαστῶν θεολόγων καὶ ἐπισκόπων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς διακριβώσεως τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ κρατούσων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων.

Ἀπὸ τοῦ ἐκ σελ. 250 συγκειμένου βιβλίου τούτου σταχυολογοῦμεν χαρακτηριστικὰ τινα σημεία ἱκανὰ νὰ διαφωτίσουν τὸν ὀρθόδοξον ἀναγνώστην περὶ τῆς σήμερον κρατούσης ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας χαώδους πράγματι καταστάσεως ἀπὸ δογματικῆς ἐπόψεως. Οὕτω π.χ. ἐν σελ. 36 δηλοῦται ἐπὶ λέξει ὅτι «τὰ ἀγγλικά συμβολικὰ βιβλία (Formularies) ἐμφανίζουν τὴν δογματικὴν, ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἱστορικὴν θέσιν τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ἡ δὲ θέσις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ σχέσει αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικά

σώματα καθορίζεται και σήμερα δια της διατηρήσεως τῶν βιβλίων τούτων». Ἐπειτα ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, ἔνθα ματαίως ἀναζητεῖ τις παράγραφον ἀφιερωμένην εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, γίνεται μὲν λόγος περὶ διαφόρων «αὐθεντιῶν» τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, οὐχ ἤττον ὅμως, προτεσταντικῶ τῷ τρόπῳ, οὐδεις τόπος ἀφήνεται διὰ πραγματικὴν αὐθεντίαν, οὔτε διὰ τὴν οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἐφ' ὅσον ἐπίσημοι διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης δικαιούνται νὰ διδάσκουν δημοσίᾳ και διδασκαλίᾳ διαφόρους τῆς παραδεδομένης ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, ἀρκούμενοι μόνον (να διακρίνουν μεταξὺ τῶν ἀτομικῶν των γνωμῶν και τῆς αὐθεντικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας) (σελ. 99) και ἐφ' ὅσον μέλη αὐτῆς ἀπορρίπτοντα ἀποφάσεις γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν Συνόδων κηρύσσονται ἀθῶα (ὅταν συναισθάνωνται ἑαυτὰ δὲ δεσμευμένα ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν συνειδήσεως νὰ πράττουν τοῦτο και ἔχουν οὐσιώδεις λόγους νὰ φρονοῦν, ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀπορριπτόμενα δὲν εἶναι οὐσιώδη διὰ τὴν ἀλήθειαν και τὴν ἀξίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ) (σελ. 36) και ἐφ' ὅσον («ἡ αὐθεντία ἀκόμη ἐνὸς συμβόλου τῆς πίστεως ἐξαρκᾶται ἐν τῆς ὑπὸ τοῦ σώματος τῶν πιστῶν ἀποδοχῆς αὐτοῦ ὡς ἐκφράζοντος τὴν βιβλικὴν διδασκαλίαν») (σελ. 113) (ἀναφέρομεν ἐπὶ λέξει τὰ κείμενα), οὔτε ἀκόμη και δι' αὐτὴν τὴν Γραφὴν, ἐφ' ὅσον ἡ αὐθεντία αὐτῆς ὑπόκειται εἰς σοβαροὺς περιορισμούς, ὁποῖοι εἶναι και τὰ πορίσματα τῆς ἱστορικῆς κριτικῆς και τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξερευνησεως αὐτῆς και ἐφ' ὅσον «χριστιανοὶ λόγοι δὲν δεσμεύονται ἀναγκαστικῶς ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Βίβλῳ χρησιμοποιομένων μορφῶν τῆς σκέψεως» (σελ. 32), και δὴ ἐφ' ὅσον εὐαγγελικὰ τινα λόγια «ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Κύριον θεωροῦνται ὅτι ἀνταναντικῶν μᾶλλον τὴν πεῖραν τῆς πρωτογόνου Ἐκκλησίας ἢ τῆς ἐκφράσεως χριστιανῶν προφητῶν» (σελ. 33). Ἐν σελίδι 82 ἡ ἐπιτροπεία δηλοῖ, ὅτι ὑπάρχουν μέλη αὐτῆς δεχόμενα τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ὡς συμβᾶσαν ὑπὸ τὰς «φυσικὰς ἀνθρωπίνους συνθήκας», ἄρα δ' ἀμφιβάλλοντα περὶ τῆς ἐκ Παρθένου γεννήσεως αὐτοῦ. Ἐν δὲ σελίδι 86 δηλοῦται, ὅτι μέλη τινὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης πιστεύουν, ὅτι ἡ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ συνάφεια τοῦ κενοῦ τάφου μετὰ τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Κυρίου ἀνήκει μᾶλλον «εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ θρησκευτικοῦ συμβολισμοῦ», ἄρα δὲν παραδέχονται τὴν σωματικὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Ἄλλὰ μήπως δὲν ὑπῆρξαν και δὲν ὑπάρχουν και σήμερα ἐπίσκοποι, ὡς ὁ πασίγνωστος ἐπίσκοπος τοῦ Birmingham, ἀρνούμενος δημοσίᾳ σπουδαίας χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἢ ὡς ὁ ἐπίσης γνωστός συγγραφεὺς τοῦ περιβοήτου βιβλίου «To be honest to God», ὁ Robinson, ὁτινες διετάραξαν τοσαύτας συνειδήσεις πιστῶν και παραμένοντες εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς των θρόνους και ἐξακολουθήσαντες και ἐξακολουθοῦντες νὰ ποιμαίνουν τὰ ποίμνιά των, διὰ τῶν ἐξωφρενικῶν ἰσχυρισμῶν των, ὡς ἀπέδειξεν ὁ ἅγιος Βρυξελλῶν;

Ἄλλ' ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ βιβλίον The Doctrine in the Church, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἡ ἐκθεσις αὕτη, μεστὴ οὔσα διαφορῶν ἐκφράσεων, ἀποτελεῖ ἀριστοῦργημα συμβιβαστικῆς ἱκανότητος, ὅμως μετὰ πολλῶν συγκρούσεων πρὸς τὰ

ἐπίσημα ἀγγλικανικὰ συμβολικὰ βιβλία και αὐτὴν τὴν Ἱερὰν Γραφὴν, πολιτογραφεῖ δὲ και καθιερώνει ἡμειπισήμως αὐτὸν τὸν Μοδερνισμὸν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὡστε νὰ προκαλῆ τὴν ἀποκαρδίωσιν ὅχι μόνον εἰς τοὺς συντηρητικούς ἀγγλοκαθολικούς, ἀλλὰ και εἰς αὐτοὺς τοὺς λεγομένους Εὐαγγελικούς, ὡς ἀπέδειξεν ὁ ἐγεροεὶς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου θόρυβος και δὴ ἡ θύελλα διαμαρτυριῶν. Ἐξ αὐτῶν ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ διαμαρτυρία 6380 ἀγγλοκαθολικῶν ἐφημερίων ἐναντίον τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκθέσεως ἐκείνης. Τὴν δὲ ἐξ αὐτῆς ἀποκαρδίωσιν τοῦ ἀειμνήστου Θυατεῖρων Γερμανοῦ ἀνέφερεν ἡδη ἐπὶ λέξει ὁ κ. Τρεμπέλας. Ὁ δὲ ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ και ἄλλας παρεμφερεῖς ἐκδηλώσεις, ἐξ ἃν πολλὰ ἐγένοντο εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς Ἀνωβουλὰς τῆς τε Καντουαρίας και τῆς Ἰόρκης ἐξ ἀφορμῆς νέου ψηφίσματος ὑποβληθέντος ὑπὸ τῆς Κάτω Βουλῆς τῆς Καντουαρίας, διερμηνεύοντος τὰς γνώμας 8200 ἐφημερίων, ἃς λάβῃ τὸν κόπον νὰ συμβουλευθῇ τὴν β' ἐκδοσιν τοῦ σχετικοῦ ὑπομνήματός μου εἰς σελ. 35 και ἐξῆς.

Ὅμως ἐρωτᾶται: Εἶναι νοητὴ, ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, ἡ ἰδέα τῆς «περιεκτικότητος», ἣτις ἔχει ἐναντίον ἑαυτῆς ὅχι μόνον τὸν ὀρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς «ὄρατῆς κοινωνίας ἀνθρώπων συνδεομένων πρὸς τὸν Χριστὸν και πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως κλπ.», ἀλλὰ και τὴν ἱστορίαν τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας και τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς κανόνας (πρβλ. Ἀποστ. κανόνας ξε', Λαοδικ. λβ' και λγ' και τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς β' και δ'), και δὴ και αὐτὴν τὴν Καινὴν Διαθήκην, μάλιστα δὲ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστ. Παύλου περὶ «μιαῆς πίστεως» και περὶ «ἐνότητος τῆς πίστεως» και περὶ «στοιχῆσεως τῶ αὐτῶ κανόνων» και ἐναντίον τῶν «ψευδοδιδασκάλων» κλπ. (Πρβ. και ἡμετέραν πραγματείαν περὶ τῆς «ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον»); Εἶναι, ἐπαναλαμβάνομεν, νοητὴ ἐκτὸς τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἐκκλησία ἄνευ «ὀρισμῶν χριστ. διδασκαλίας», ἄνευ ἐνιαίου δογματικοῦ περιεχομένου και ἄνευ πειθαρχίας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἐκκλησία ἐν ἣ τυγχάνει ἀνεκτὴ, χάριν τῆς ὁμονοίας και τῆς ἐνότητος, ἡ αἴρεσις, κηρυσσομένη δημοσίᾳ και δὴ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων τιτλοῦχων και διδασκάλων αὐτῆς και ἔνθα παραμελεῖται ἡ ἐντολὴ τοῦ «ὀρθοτομεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας», τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀποστ. Παύλου (Β' Τιμ. β' 14) ἐπαναλαμβάνει ἐν ἐκάστη λειτουργίᾳ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία; Ἄλλ' ὅπως ἐτονίζετο ἐν τῇ ἀπαντήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὰς αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους ἐκκλησίας τῆ 1902 περὶ τῶν σχέσεων πρὸς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας, «ἡ εἰλικρινὴς χριστιανικὴ ἀγάπη περιλαμβάνει και τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ και πάντων τῶν δογμάτων αὐτοῦ». Ἡ μήπως ἐξέλειπεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς ἡ πειθαρχία; (Πρβ. Β' Θεσσαλ. γ' 6, 13, Α' Κορινθ. Στ' 14, Γαλ. α' 8 ἐξ. ε' 12, Α' Τιμ. στ' 3, 13, Β' Τιμοθ. γ' 14, Τιτ. γ' 10 κλπ.). Και ἐπὶ τέλους πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ τὸ ἐπισκοπᾶτον τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὡς «φύλαξ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ πεπλανημένας διδασκαλίας», ὡς χαρακτη-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ νύξ τοῦ Πάσχα.

Οἱ παρενθεθέντες κατὰ τὸ Πάσχα εἰς τὴν Ἑλλάδα ξένοι ἐθαύμασαν τὸν λαμπρὸν ἑλληνορθόδοξον ἑορτασμόν τῆς νυκτὸς τῆς Ἀναστάσεως, τὸν ὁποῖον ἀπεφάσισε νὰ εἰσαγάγῃ ἐκ νέου εἰς τὴν Δύσιν ἡ Β' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ διαπρεπὴς Γερμανὸς καθηγητῆς Φρηνητοῦ Χαίλερ εἶχε γράφει : « Ἡ ἑορτὴ τῆς νυκτὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἑορτὴ τῶν ἑορτῶν, τὸ κορυφαῖον καὶ τὸ κέντρον ὁλοκληροῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ἡ μεγάλη ἑορτὴ τῆς χάριτος, πρὸς χάριν τῆς ὁποίας ἀντηχοῦν οἱ πασχάλιοι κώδωνες χαρμοσύνης καὶ πανηγυρικῶς καθ' ὅλην τὴν πασχάλιον περιόδον μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς. Διὰ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ Μεσαίωνα ἀπωλέσθη ἡ παλαιοχριστιανικὴ ἑορτὴ τῆς νυκτὸς τῆς Ἀναστάσεως... Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀντιθέτως ἐφύλαξε πιστῶς τὴν παλαιοχριστιανικὴν παράδοσιν καὶ ζῆ ἐξ ὁλοκληροῦ ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως... Διὰ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν

ἡ παλαιοχριστιανικὴ πασχάλιος νυκτερινὴ λειτουργία ἀφυσπύσθη ἐν τῇ Δύσει καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ Πνεῦμα τῆς παλαιότητας Ἐκκλησίας ζωντανεῖται πάλιν ἐκ νέου εἰς ἡμᾶς μετὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην».

Διὰ τὴν γενομένην εἰς τὴν Δύσιν μεταβολὴν μετὰ τὴν φοίτησιν αὐτῆς «εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἀνατολῆς» ὠμίλησε πρὸ τινων ἡμερῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης ὁ διαπρεπὴς καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐν Trier τῆς Γερμανίας κ. Balthasar Fischer, ὅστις μεταξὺ ἄλλων εἶπε τὰ ἑξῆς : Σήμερον «ἐδαρῆθη ἐκ νέου εἰς τὴν Δύσιν αὐτό, τὸ ὁποῖον ἡ Χριστιανικὴ Ἀνατολὴ οὐδέποτε εἶχεν ἀπολέσει : ἡ ἀγιωτάτη νύξ τοῦ ἁγίου Πάσχα. Τοιοῦτοτρόπως ἐδόθη ἡ θεμελιώδης προϋπόθεσις διὰ μίαν ἐκ νέου ἀφύπνισιν τῆς ἀνατολικῆς πνευματικότητος».

Ἄς εὐχηθῶμεν, ἵνα ἡ φοίτησις τῆς Δύσεως «εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἀνατολῆς» ἐπεκταθῇ εἰς ὅλα τὰ σημεῖα, ἅτινα χωρίζουν τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ πρωτείου τοῦ πάπα καὶ τῆς περὶ τοῦ ἀλαθήτου αὐτοῦ ἀντιλήψεως, ὡς καὶ τῆς Οὐνίας.

ρίζεται ἐν τῇ Doctrine in the Church (σελ. 12), ὅταν οἱ ἐπίσκοποι αὐτῆς ἔχῃ μόνον δὲν ἀσχοῦν τὴν ἀπαιτούμενην πειθαρχίαν εἰς τὰ ζητήματα τῆς πίστεως, ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς νὰ διατυπώνουν καὶ δημοσίᾳ κακοδοξίας, ἀρκεῖ μόνον νὰ δηλώσουν ὅτι πρόκειται περὶ ἀτομικῶν δοξῶν, ὡς συμβαίνει σήμερον;

***

Τὰ σημειούμενα ἐνταῦθα δὲν ἐνέχουσιν οὐδεμίαν πρὸθεσιν μομφῆς κατὰ τῆς γεραρᾶς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας μεθ' ἧς ἱκανοὶ δεσμοὶ συνδέουσι τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, οὐδὲ ἀποτελοῦν ὑποδείξεις περὶ διορθώσεως τῶν πραγμάτων αὐτῆς, ἀλλ' ἀπλῶς πρόκειται περὶ μιᾶς ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως διαπιστώσεως καταστάσεως, ἧτις καθ' ἡμᾶς ὀφείλεται εἰς ἀντιλήψεις ὅπως διαφόρους τῆς ἡμετέρας, καταστάσεως ὅμως τὴν ὁποίαν θεωροῦμεν (καὶ ὀφείλομεν νὰ τὸ διακηρύξωμεν) ὡς σοβαρώτατον κώλυμα διὰ τὴν στενωτέραν προσέγγισιν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ὡς ἤδη παρατηρήθη ὑπὸ τῶν προλαλησάντων. Τὸ δὲ τελικὸν συμπέρασμα τῆς μελέτης τῆς καταστάσεως τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως δογματικῆς εἶναι ὅτι, παρὰ τὴν πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν προσέγγισιν τῆς ἀγγλοκαθολικῆς μερίδος, χάσμα μέγα ἐστήρικται μεταξὺ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἡμετέρας, χάσμα τὸ ὁποῖον εἶχον αἰσθανθῆ ἐκτός τῶν Ρώσων θεολόγων καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες δογματικοί, οἱ ἀσχοληθέντες περὶ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ Ν. Δαμαλᾶ μέχρι τοῦ Χ. Ἀνδρούτσου καὶ τοῦ Κ. Δουβουνιώτου

καὶ τὸ ὁποῖον εὐρυθῆν ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1937 δημοσιεύσεως τῆς μνημονευθείσης ἀθηναικῆς ἐκθέσεως (The Doctrine in the Church of England), δὲν εἶναι εὐκολον νὰ πληρωθῇ, οἶονεῖ ὡς διὰ γεφύρας τινός, διὰ τῆς ἀγγλοκαθολικῆς μερίδος, μετὰ τῆς ὁποίας πολλοὶ ἐκ τῶν ὀρθοδόξων ἐνασμενίζουσι ἔτι μόνον νὰ συζητοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ λαμβάνουν σοβαρὰς ἀποφάσεις παραβλέποντες ἂν μὴ ἀγνοοῦντες τὸν ὅπως διάφορα φρονοῦντα μέγαν ὄγκον τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐκτός ἂν πρόκειται νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς αὐτὸν τὸν circulus vitiosus τῆς περιεκτικότητος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἑξῆς σχῆμα, τὸ ὁποῖον παραστατικώτατα διέτυπωσεν εἰς μίαν ὁμίλιαν τοῦ γενομένου ἐν Ἀθῆναις τὴν 18-2-1938 ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Southwark : « Ἡ ἡμετέρα ἱστορία καὶ τὰ ἡμέτερα χαρακτηριστικὰ βοηθοῦν ἡμᾶς νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν καθολικισμόν εἰς τοὺς προτεστάντας καὶ τὸν προτεσταντισμόν εἰς τοὺς καθολικούς, τὸν Μοδερνισμόν εἰς τοὺς φίλους τῆς Παράδοσεως, τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὴν Δύσιν καὶ τὴν Δύσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν».

Τέλος ἄς μοι ἐπιτραπῇ κατακλείων τὴν παρούσαν ἐκθεσίν μου νὰ ὁμολογήσω, ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπανελάβα πράγματά τινα λεχθέντα καὶ ὑπὸ τῶν προλαλησάντων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἰδίου πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς, πράγματα ὅμως ἀπαραίτητα διὰ τὰς ὀρθὰς ὑποδείξεις περὶ διεξαγωγῆς τοῦ σχετικοῦ διαλόγου, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ κύριον ἔργον τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπῆς.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Αἴτημα εἶναι ἡ ἀναγέννησις τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εἶναι λίαν εὐχάριστον, ὅτι πολλοὶ πανεπιστημιακοὶ διδάσκαλοι ὑπομιμνήσκουν εἰς τὴν νεότητά τὴν ἀξίαν τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιών καὶ δὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τοιοτοτρόπως ὁ Κοσμητὸς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἰ. Θεοδορακόπουλος εἰς πρόσφατον πανηγυρικὸν του λόγον διεκήρυξεν, «ὅτι ἐξ ἴσου χρειάζεται νὰ καλλιεργήσωμεν τὰς ἀνθρωπιστικὰς καὶ τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας, διότι πᾶσα ἀμέλεια ὡς πρὸς αὐτὸ θὰ πληρωθῇ βαρύντατα. Ἐπίσης, ἡ σημερινὴ τροπὴ τῶν καιρῶν μᾶς ἐπιβάλλει νὰ διακριθῶμεν καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πνεύματος, ἄλλως κινδυνεύομεν... Αἴτημα τῶν καιρῶν μας εἶναι νὰ ἀναγεννηθῶμεν ὅ,τι οἱ πατέρες μας ὠνόμασαν Ὁρθοδοξίαν, ἡ ὁποία μαζί μὲ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ζωῆς μας, ἀπέτελεσαν οὐσιαστικὸν παράγοντα διὰ νὰ ἐπιζήσωμεν».

Ἐὰν πάντες οἱ διανοούμενοί μας ἐνεφοροῦντο ὑπὸ τοιοῦτου πνεύματος, ἀσφαλῶς ἡ πνευματικὴ κατάστασις τοῦ τόπου μας θὰ ἦτο διαφορετικὴ.

Πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ.

Λίαν ἀξιόπαινος εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου πρὸς κατάρτησιν τῶν κατὰ Κυριακὴν Λαϊκῶν Ἀγορῶν, αἵτινες καταλόγου τὴν ἔνοιαν τῆς Κυριακῆς ἀργίας καὶ γίνονται αἰτία ἀπομακρύνσεως τῶν Χριστιανῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῶν Ἱερῶν των Ναῶν.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἀπέστειλε πρὸς τοὺς κ.κ. Δημάρχους εἰδικὰ ἔγγραφα, παρακαλῶν αὐτούς, ὅπως ἀναλάβουν τὴν πρωτοβουλίαν καταργήσεως τῆς κακῆς αὐτῆς συνήθειας, καθυροῦντες τὸ Σάββατον ἢ ἄλλην τινὰ ἡμέραν ὡς ἡμέραν ἀγορᾶς, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει εἰς ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα. Ἀναφέρεται χαρακτηριστικῶς, ὅτι εἰς τὴν γενέτειραν τοῦ ἁγίου Μεσσηνίας, ἐνθα ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ κακὴ συνήθεια, ἤρκεσεν ἡ σύστασις ἐνός ἐκ τῶν τριῶν ἐφημερίων τῆς πόλεως, διὰ νὰ καταργηθῇ ἡδη ἀπὸ τῆς περιόδου τῆς κατοχῆς ἢ ἀγορᾶ τῆς Κυριακῆς, συμφωνησάντων ἀμέσως καὶ προθύμως πρὸς τοῦτο ἀπάντων τῶν καταστηματάρχων τῆς πόλεως.

Ἀσφαλῶς πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς μας ζωῆς ἡ πρωτοβουλία καὶ ἀκατάπνητος δραστηριότης τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μας καὶ τοῦ καθ' ὄλον ἱεροῦ κλήρου.

Ἐκτεθειμένη εἰς πολλοὺς πνευματικῶς κινδύνους.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀξιὸν ἰδιαίτερας προσοχῆς τὸ ἀποκαλυφθῆν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς «Παγκοσμίου Ἡμέρας Ὑγείας», καθ' ὃ ἐπετεύχθη οὐσιαστικῶς ἐν Ἑλλάδι διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἐμβολίου «Σέμπιν» ἢ πλήρης σχεδὸν ἀνοσοποιήσις τῆς παιδικῆς καὶ ἐφηβικῆς ἡλικίας κατὰ τῆς πολιομυελίτιδος. Οἱ ἀναφερθέντες

ἀριθμοὶ εἶναι ἐντυπωσιακοί. Μὲ μέσον ὄρον προσβολῆς ἐκ πολιομυελίτιδος πρὸ τῆς χρήσεως τοῦ ἐμβολίου 500—600 κρουσμάτων ἐτησίως, ἐπετεύχθη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως χρήσεως τοῦ ἐμβολίου ὁ περιορισμὸς τῶν εἰς ἐλάχιστον μονοψήφιον ἀριθμὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1966. Καὶ τὰ ἐλάχιστα αὐτὰ κρούσματα ἐσημειώθησαν ἐπὶ μὴ ἐμβολιασθέντων.

Ὡς κατάκτησις τῆς Προληπτικῆς ὑγιεινῆς διὰ τὴν χώραν, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι καὶ ἐντυπωσιακὸν καὶ ἐξαιρετικῶς εὐχάριστον. Καὶ ἀξίζον πράγματι συγχαρητήρια εἰς τοὺς συντελεστάς του.

Θὰ ἠγχομέθα νὰ εἶναι ἀνάλογα τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ μέλλοντι καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς Προληπτικῆς ψυχικῆς ὑγιεινῆς. Ἡ παιδικὴ καὶ ἐφηβικὴ ἡλικία πρέπει νὰ προφυλάσσεται οὐ μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶς. Δυστυχῶς πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην κατεύθυνσιν δὲν ἔχει γίνεαι ὅ,τι ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Ἡ νεολαία μας εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς πολλοὺς πνευματικῶς κινδύνους, οἵτινες πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθοῦν δι' ἀληθοῦς σταυροφορίας πάντων τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν παραγόντων καὶ συνεργασίας αὐτῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Νὰ ληφθῇ ἰδιαίτερα πρόνοια.

Κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν διπλωματοῦχοι ξεναγοὶ εἶχον καταγγεῖλει τὸ ἄτοπον, καθ' ὃ «εἰς ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται οἱ μετερχόμενοι τὸν ξεναγὸν ἀλλοδαποί, οἵτινες ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Ε.Ο.Τ. ὄβριζον, δυσφημοῦν καὶ παραμοιοῦν τὴν ἰστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀναλόγως τῆς ἡμιμαθείας των καὶ τῶν ἰδεολογικῶν των πεποιθήσεων, πρὸς δόξαν τοῦ ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ». Μάλιστα τινὲς ἐξ αὐτῶν δὲν ἐδίστασαν νὰ πληροφοροῦν τοὺς ξένους, ὅτι «οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες δὲν εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ τῶν Σλαβῶν»!

Εἶναι καιρὸς ἐπὶ τέλος νὰ ἐπέμβουν δραστηρίως αἱ ἀρμόδια κρατικαὶ ὑπηρεσίαι, διὰ νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν ἀσυδοσίαν ταύτην, ἣτις δὲν ἔχει ἐκλείψει. Ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ βυζαντινὰ καὶ χριστιανικὰ μνημεῖα, πρέπει, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ληφθῇ ἰδιαίτερα πρόνοια, ὥστε οἱ ξεναγοί, οἵτινες παρουσιάζουν αὐτὰ εἰς τοὺς ξένους, νὰ ἔχουν εἰδικὴν θεολογικὴν κατάρτιν, διὰ νὰ δύναται νὰ μυοῦν τοὺς ξένους εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπερ ἐμφυγχώνει τὰ μνημεῖα ταῦτα.

Νὰ γίνῃ συστηματικώτερα καὶ ἐντονωτέρα.

Ἡ «ἐπιστροφή» τῆς συμφιλίδος καὶ τῶν λοιπῶν ἀφροδισίων νοσημάτων εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν εἶναι τι, περὶ τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ὁ παγκόσμιος τύπος. Ἡ κατὰ 100% ἀξίσις τῶν περιπτώσεων τῶν νοσούντων κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη ὁφείλεται εἰς τὴν πρόσφατον χαλάρωσιν τῶν ἠθῶν, ἣτις ἔδωκε τὴν ἐδραϊάν εἰς τοὺς φορεῖς τῶν φοβερῶν τούτων νόσων νὰ τὰς μεταδώσων εὐρύτατα διὰ τοῦ «συστήματος τῆς ἀλύσεως».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ σχετικὴ διαφύτισις

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 25ης Ἀπριλίου 1967 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ναοὺς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς Ἐπιτροπῆς συντάξεως τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἐκράσιν ἐπιτροπᾶς καὶ διάφορα ἄτομα κ.τ.λ. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 14ῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν.

Τῆ 16ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

Τῆ 23ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, τὸ δὲ ἑσπέρας εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Νυμφίου.

Τῆ 25ῃ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Νυμφίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

Ὡρκίσε: Τῆ 21ῃ Ἀπριλίου ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν νέαν ὑπὸ τὸν κ. Κόλλιαν κυβερνήσιν, τὴν δὲ ἐπομένην τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς κυβερνήσεως.

Προήδρευσε: Τῆ 11ῃ Ἀπριλίου τὸ πρῶν καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς Ἐπιτροπῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τῆ 12ῃ Ἀπριλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀχιλοπούλειου Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ.

Τῆ 13ῃ Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τῆ 15ῃ Ἀπριλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τῆ 17ῃ Ἀπριλίου τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ πειροδικοῦ «Ἐκκλησία», τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Δια-

τῆς νεολαίας πρέπει νὰ γίνῃ συστηματικώτερα καὶ ἐντονώτερα. Πρέπει οἱ νέοι νὰ διδαχθῶν, ὅτι ἡ ὀχρά, ἀλλὰ τόσο ἰσχυρὰ σπειροχαίτη ἐξακολουθεῖ νὰ ὀδηγῇ πολλοὺς εἰς γενικὴν παράλυσιν, κώφωσιν, παραφροσύνην ἢ πρόωρον θάνατον.

Ἀλλὰ ἐκτὸς τοῦ ἐνδεχομένου τῶν φοβερῶν τούτων σωματικῶν ἀσθενειῶν, πρέπει οἱ νέοι νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι ἡ ἠθικὴ ἔκλινσις ὀδηγεῖ βεβαίωτα καὶ ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἠθικὴν παράλυσιν, εἰς τὴν πνευματικὴν ὑποδούλωσιν καὶ εἰς τὴν νέκρωσιν τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς ζωῆς.

Πλέον ἢ ἐπέιγουσα.

Καθ' ἃ ἐγγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας, περισσότερα ἐκ τῶν δύο πέμπτων τῶν 323 ἀμερικανικῶν κολλεγίων παρέχουν εἰς τὰς φοιτητριάς των... ἀντισυλληπτικά.

Τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι νέα ἀπόδειξις τοῦ ἐκφυλισμοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ὀδηγεῖ ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῆς ὀρθοδόξου βιοθεωρίας. Τὰ περὶ ἧν ὁ λόγος κολλέγια υἱοθετοῦν καὶ διδάσκουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἕνα τρόπον ζωῆς, ὁ ὁποῖος ἀντὶ νὰ ὀδηγῇ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν εἰς μίαν ζωὴν πνευματικῆς ἀνωτερότητος, ὅθει ταύτην εἰς τὴν ἀποχαλίνωσιν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν.

Πρὸ τῆς πραγματικότητος ταύτης ἐπιβάλλεται ἀκόμη περισσότερον ἡ ἐπαγρύπνησις ἡμῶν διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ἔξωθεν προερχομένων κακῶν παραδειγμάτων καὶ φθοροποιῶν κυμάτων τοῦ κακοῦ. Ἡ ἀνέγερσις κοιματοθραυστῶν ἐναντίον αὐτῶν εἶναι πλέον ἢ ἐπέιγουσα.

Ὁ ἔγγαμος Κληρὸς.

Τὸ ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὸ πλεῖστον τῶν ἱερέων ἀνήκουν εἰς τὸν ἔγγαμον Κληρὸν, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον εὐγλώττους ὀφει, ποὺ δεικνόντων ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία συνεχίζει πάντοτε τὴν ὑγιή παράδοσιν καὶ πράξιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἔχει ἀπὸ τοῦ μεσαιωνοῦ ἀκολουθήσει τὴν γενικὴν καὶ ἀπόλυτον ἀγαμίαν τοῦ Κλήρου της, σήμερον αἰσθάνεται κατὰ ὀδυνηρὸν τρόπον τὸ σφαλερὸν τῆς γραμμῆς αὐτῆς. Χαρακτηριστικὰ δὲ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα μᾶς ἐιδικῆς ἐρευνῆς, ἡ ὁποία διεξήχθη πιλοσφᾶτως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἐφημεριῶν τοῦ λατινικοῦ δόγματος. Ἡ ἔρευνα αὕτη ἀφεώρα ἀκριβῶς τὸ ἔργαμον τοῦ Κλήρου. Ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων λοιπὸν ρωμαιοκαθολικῶν ἐφημεριῶν, τὰ 62% ἐξεδηλώθησαν ὑπὲρ τῆς δυνατότητος τοῦ γάμου τῶν ἱερέων πρὸ τῆς χειροτονίας.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἱεραποστολή.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρον «Πορευθέντες» ὀργανωθείσα κινήσις Ἐκθεσις, ἡ ὁποία παρουσιάζει δι' εἰκόνων καὶ στατιστικῶν πινάκων τὸ ἄλλοτε καὶ τὸ σημερινὸν ἱεραποστολικὸν ἔργον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς οἰκουμένης, ὑπῆρξε μία ὄντως λαμπρὰ ἐμπνευσις. Ἡ Ἐκθεσις αὕτη εἶναι κινήσις καὶ περιήλθεν ἤδη ἀρκετὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ πρῶτον μέρος της ἐμφανίζει τὰς μεγάλας ἱεραποστολικὰς περιόδους, ὅπως οἱ τρεῖς πρῶτοι αἰῶνες, ἡ χιλιετής αὐτοκρατορία τοῦ Βυζαντίου καὶ ἡ μέχρη τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνός μας σημειωθείσα δράσις τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τὸ δεύτερον μέρος, ἐκτεινόμενον εἰς τέσσαρα «πλάνα», παρουσιάζει τὴν σύγχρονον κατάστασιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἱεραποστολικῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπιτελοῦν ἔργον καὶ ἀρκετοὶ Ἕλληνες κληρικοί. Οὕτω πληροφοροῦμεθα περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀλάσκας, τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Κορέας, τῆς Οὐγκάντας, τῆς Κέννας, τῆς Τανζανίας.

Σύνθημα τῆς ὠραίας αὐτῆς ἐκθέσεως εἶναι οἱ λόγοι ἐνὸς συγχρόνου Ἐπισκόπου: «Ἐκκλησία χωρὶς Ἱεραποστολήν εἶναι Ἐκκλησία χωρὶς ἀποστολήν».

νομών και τῆς Ἐπιτροπῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

—Τῆ 18ῃ Ἀπριλίου τῆς πρωϊνῆς και τῆς ἀπογευματινῆς συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

—Τῆ 19ῃ Ἀπριλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΤΑΚΕ.

Ἐ δ ἔ χ θ η: Τῆ 12ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον και Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην και τὸν κ. Μπέλλ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

—Τῆ 13ῃ Ἀπριλίου τὸν Δήμαρχον Παλαιοῦ Φαλήρου κ. Φαράκην, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. τοῦ Βασιλικῆς Ναυτικοῦ κ. Γκουρούσην και τὸν δικηγόρον κ. Πολιτάκον.

—Τῆ 14ῃ Ἀπριλίου τὸν ἱερατ. προϊστάμενον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Μετσόβου πανοσ. ἀρχιμ. Ἀνθιμον Καροῦζον, τὸν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως αἰδεσ. ἱερέα κ. Κατραμαδάκην και τοὺς κ. κ. Μανέαν, Μιχαλακόπουλον και Ζοριμπᾶν.

—Τῆ 15ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Φλωρίνης κ. Βασιλείου και Ναυπακτίας και Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν.

—Τῆ 17ῃ Ἀπριλίου τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πανοσ. ἀρχιμ. Αὐγουστίνου Καντιώτην.

—Τῆ 18ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον και Κυδωνίας και Ἀποκορώνου κ. Νικηφόρον.

—Τῆ 19ῃ Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον, τὸν Σεβασμιωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον τῶν ἐν Ἀθήναις Ἀρμενίων κ. Ἀμπαζιάν μετὰ τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. Ὀχανιάν, τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Βασιλικῆς Ναυτικοῦ κ. Ἐγκολφόπουλον, τὸν ἀρχηγὸν τῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς κ. Παναγόπουλον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετρακῆς πανοσ. ἀρχιμ. Χαρ. Βασιλόπουλον και τὸν διευθύνοντα σύμβουλον τοῦ ΤΑΚΕ κ. Ζαφ. Κέπετζην.

—Τῆ 20ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Κυπριανόν και Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Θεόκλητον, τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης ναύαρχον κ. Αὐγέρην, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Λογγοβάρδας πανοσ. ἀρχιμ. Φιλόθεον Ζερβάκον και τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην.

—Τῆ 22ῃ Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Κορινθίας κ. Παντελεήμονα, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος πανοσ. ἀρχιμ. Χριστοφόρον Καλύβαν και τὸν ἱατρὸν κ. Ραυτόπουλον.

—Τῆ 24ῃ Ἀπριλίου τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀθηνῶν πανοσ. ἀρχιμ. Αὐγουστίνου Καντιώτην, τὸν ἱερατ. προϊστάμενον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου πανοσ. ἀρχιμ. Ἱερόθεον, τὸν ἱερατ. προϊστάμενον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων πανοσ. ἀρχιμ. Ἰουστίνου, τὸν Γυμνασιάρχην κ. Γκίκαιαν και τὸν πρόεδρον τῶν Ἱεροψαλτῶν κ. Μπελούσην.

—Τῆ 25ῃ Ἀπριλίου τὸν ἐξοχώτατον ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Καλαμποκιάν συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Θρησκευμάτων καθηγητοῦ κ. Μάρκου Σιώτη, τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωσάκειμ, τὸν ἱατρὸν κ. Πετιμεζᾶν, τὸν διευθυντὴν τοῦ ΟΔΕΠ κ. Βοσυνιότην και τὸν ἐν Καβάλας δημοσιογράφον κ. Μαρκόπουλον.

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Πρωτοβουλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεφαλληνίας κ. Προκοπίου συνεκλήθη εἰς τὸ Ἀργοστόλιον τὸ Ἀ΄ Ἱερατικὸν Συνέδριον, αἱ ἐργασίαι τοῦ ὁποίου διεξήχθησαν τῆν 4 και 5 Ἀπριλίου 1967.

Εἰς σχετικὴν ἐγκυκλίον τοῦ πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς

τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κεφαλληνίας, ὁ Σεβασμιωτάτος Μητροπολίτης κ. Προκόπιος τονίζει μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς :

«Πόθος μου βαθὺς και ἀνύστακτος εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς ἐνότῆτος ὄλων τῶν πιστῶν και ἰδιαιτέρως τῶν ἱερέων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Ἡ ἔνωσις αὐτὴ διὰ τῆς ἀγάπης εἶναι βασικὴ προϋπόθεσις διὰ τὴν καρποφορίαν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ χαλκεύσωμεν ἰσχυροτέραν τὴν ἐνότητα μεταξύ μας, διότι τοῦτο εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ και τοῦτο ἀπαιτοῦν οἱ σημερινοὶ καιροί.

Ζῶμεν εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ὕλισμος σφίγγει τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων και ἔχει ψυχράνει τὴν ἀγάπην. Τὸ πνεῦμα και ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἰς οὐδὲν λογίζονται. Ἡ ὀρθόδοξος πίστις και ἡ Ἐκκλησία δέχονται φανερά και ὑπόουλα πλήγματα. Αἱ εἰρωνεῖαι και οἱ χλευασμοὶ εἶναι συνήθεις κατάστασις δι' ὄλους μας και δυστυχῶς ἐκτοξεύονται ἀπὸ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, ποικίλως ἔχουν εὐεργετηθῆ. Κατόπιν ὄλων αὐτῶν αἱ ἐνέργειαι τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ εἶναι συντονισμέναι και προγραμματισμέναι. Ἡ δύναμις τῆς ἐνότῆτος διὰ τῆς ἀγάπης ἐνεργουμένη και βᾶσει προγραμματος θὰ ὀπλίση μὲ κύρος τοὺς λόγους μας και τὰ ἔργα μας, ὥστε νὰ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐπαναφέρουν τοὺς πεπλανημένους, νὰ στηρίξουν τοὺς ἀδυνάτους, νὰ αὐξήσουν τὸν ζήλον τῶν πιστῶν, νὰ σκορπίσουν τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν ταλαιπωρημένον λαόν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν και φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέαστο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας» και ἐπόμενοι εἰς τὴν φωνὴν τῶν Ἱ. Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, κατελήξαμεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συναχθῶμεν «ὄμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό» και νὰ ἀνταλλάξωμεν ἀπόψεις ἐπὶ τῶν κοινῶν προβλημάτων πού ἀντιμετωπίζομεν.

Τὰ θέματα μὲ τὰ ὁποῖα ἡσχολήθη τὸ Ἀ΄ Ἱερατικὸν Συνέδριον ἦσαν πρακτικὰ και ἐπίκαιρα, ὅπως «Ὁ πνευματικὸς καταρτισμὸς τοῦ ἱερέως» (εἰσηγητῆς ὁ διευθυντὴς τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομος Γαλιούρης), «Ὁ ἀγ. Γεράσιμος ὡς πρότυπον και ἰδέτης πρὸς τὸν Θεόν» (εἰσηγητῆς ὁ πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Γκέλης), «Ὁ Ἱερεὺς και ὁ Ναός» (εἰσηγητῆς ὁ πανοσ. ἀρχιμ. Ἱερόθεος Σουρβᾶνος), «Ἡ διακονία τοῦ κηρύγματος και τοῦ κατηχητικοῦ» (εἰσηγητῆς ὁ πανοσ. ἀρχιμ. Τίτος Παπανάκος), «Ὁργάνωσις τῆς ἐνορίας» (εἰσηγητῆς ὁ πανοσ. ἀρχιμ. Ἱερόθεος Λουκάτος), «Ἱστορικὸν Ἱερατικὸν Ταμεῖον» (εἰσηγητῆς ὁ αἰδεσ. ἱερεὺς Νικόλ. Γαρμπῆς), «Ἡ τέλεισις τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀπὸ τυπικῆς ἐπόψεως» (εἰσηγητῆς ὁ πρωτοπρ. Βασίλειος Κάγκας), «Τὸ ἔργον τῆς Ἱ. Ἐξομολογήσεως» (εἰσηγητῆς ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμων Μπαρδάκος).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

— Ἰωάννου Θ. Κολιτσάρα, Ὁ Λυτρωτῆς. Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή». Ἀθῆναι 1967. Σελ. 223.

— Χριστιανικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀστέρος» Ἀρχιμ. Νικσοδῆμου, Μητέρα. Διήγημα. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστὴρ» Ἀλ. και Β. Παπαδημητρίου. Ὁδὸς Λυκούργου 10 Ἀθῆναι. Σελ. 222.

— Χριστιανικὴ Βιβλιοθήκη «Ἀστέρος». Ἀρχιμ. Νικσοδῆμου, Δίχως Φωλιὰ. Διήγημα. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστὴρ» Ἀ. και Β. Παπαδημητρίου. Ὁδὸς Λυκούργου 10 Ἀθῆναι. Σελ. 222.

— Καθηγητοῦ Παναγ. Ἀντίπα, Διευθυντοῦ Γυμνασίου, Οἱ ἱπτάμενοι δῖσκοι και ἡ ἐξήγησις αὐτῶν. Μετ' ἐγγράφου ἀναποκορσεως τοῦ τμήματος Φυσικῆς και Ἀστροφυσικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Colorado τῶν Η.Π.Α. Ἐν Ἀθῆναις 1967. Σελ. 23.

— Ἰωάννου Χρ. Κωνσταντινίδου, Νικόλαος Ἀ΄ Ὀμυστικὸς (ca 852-925 μ.Χ.). Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (901-907, 912-925). Συμβολὴ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν και πολιτικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀ΄ τετάρτου τοῦ Ἱ. μ.Χ. αἰῶνος. Ἐνάλειψις ἐπὶ διδακτορικῆ διατριβῆ, ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἀθηνῶν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθῆναις 1967, σελ. 222.

ΚΡΙΣΙΣ ΣΕΒΑΣΜΙΟΤΑΤΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ "ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ,, ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΩΣ

Ἐν Λευκάδι τῇ 21ῃ Μαρτίου 1967

Ἀξιότιμε καὶ ἔλλογιμώτατε Κύριε Σπεράντσα,

Ἐλάβομεν χθές τὰ τεύχη τῆς Φιλοθέου Ἀδολεσχίας καὶ εὐχαριστοῦμεν. Παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον νὰ Σᾶς χαρίσῃ ὑγείαν σταθεράν, ἀκμὴν καὶ ρώμην, ἵνα καὶ ἄλλα τοιαῦτα σπουδαῖα ἔργα προσφέρετε διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ Κλήρου. Ἐπίσης ἐλάβομεν καὶ τὸ «Κυκλαδικὸν Φῶς». Ἐν αὐτῷ εἶδομεν ἕν λεπτομερεῖαι τὰ τῆς τιμητικῆς διακρίσεως καὶ γενικῶς τὰ τῶν ἑορτῶν τῆς ἐξοχότητός Σας. Τὰ τόσον ὠραῖα καὶ ἐπάξια ἐγκώμια τοῦ ἔργου ὑμῶν θὰ στολίζουσι τὴν ζωὴν καὶ τὸ ὄνομά Σας.

Εὐχαριστῶν εὐχομαι πολλὰ τὰ ἔτη Σας.

Μετὰ τιμῆς

Εὐχέτης καὶ φίλος Ὑμέτερος

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἀθῆναι 4.4.1967.

Ἀγαπητέ μας κ. Θεοδ. Σπεράντσα,

Παρακαλῶ δεχθῆτε τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ γ' μέρους («Ἀδολεσχία Φιλοθέου») τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη. Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν τοῦ σπουδαιοτάτου ἀπὸ πλευρᾶς ἐποικοδομῆς ἔργου τοῦ μεγάλου τρύτου διδασκάλου τοῦ Γένους ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἔλλογιμότητος, καθιστᾷ κτήμα πάντων τὰς ἐν αὐτῷ διατυπουμενάς διδασκαλίας καὶ δὴ τὰς τῆς Π. Διαθήκης, ὥστε ὅχι μόνον οἱ ἀσχολούμενοι περὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ νὰ ὠφελῶνται, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ψυχὴ διψῶσα τὴν ἀλήθειαν τὴν ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐκπηγάξουσαν.

Εἶσθε λοιπὸν κατὰ πάντα ἄξιοι συγχαρητηρίων καὶ εὐγνωμοσύνης.

Μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 11ῃ Ἀπριλίου 1967

Πρὸς

Τὸν Ἐντιμολογιώτατον κ. Θεοδόσιον Σπεράντσαν
Μέγαν Λογοθέτην καὶ Διευθυντὴν τῆς «Ἐκκλησίας»
Εἰς Ἀθήνας

Ἀγαπητέ ἡμῖν κ. Σπεράντσα,

Πάνυ ἡδέως ἐλάβομεν καὶ διεξήλθομεν καὶ τὸ Γ' μέρος τῆς «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας», δι' οὗ συνεπληρώθη ἡ, εἰς ἐλευθέραν μετάφρασιν καὶ ἀπόδοσιν, ἐκδοσις τῆς θαυμασίας συγγραφῆς τοῦ αἰοδιμου διδασκάλου καὶ μεγάλου ἱεράρχου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρω.

Τὸ πόσῃν ἱκανοποίησιν ἡσθάνθημεν ἐκ τῆς τοιαύτης, λίαν ἀξιεπαίνου, ἐνεργείας Ὑμῶν, καὶ τὴν οἶαν

χαρὰν ἐδοκίμασεν ὁ περὶ ἡμᾶς εὐαγῆς ἰ. Κλήρος, παραλαμβάνων δωρεὰν ἐκ τῶν Γραφείων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τὸ ἐν λόγῳ περισπούδαστον ἔργον, μόλις εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰπώμεν.

Ἐχετε, ἄρα, δικαίως καὶ Ὑμεῖς τὴν ἀπροσμέτρητον ἱκανοποίησιν, ὅτι τὸ πολύμοχθον πνευματικὸν Σας ἔργον εὐρίσκει πλήρως ἀνταπόκρισιν καὶ εἰς ἡμᾶς, πολλῶ μᾶλλον εἰς τὴν καθ' ὅλου Ἀγιωτάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν πολλὰ τὰ καλὰ ἀπέλαβεν ἐκ τῆς Ὑμετέρας μετ' Αὐτῆς ἐνζήλου, θεαρέστου καὶ — ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ — ἀνιδιοτελοῦς συνεργασίας.

Τὸ σύνολον τῶν ἐξαιρέτων θρησκευτικῶν συγγραμμάτων Σας καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐμπνευσμένων ἄρθρων Σας ἐν τε τῇ «Ἐκκλησίᾳ» καὶ ἀλλαχοῦ, ἀποπνεόντων ἀπάντων τὸ ἄρωμα τῆς ζωῆς εὐλαβείας καὶ Ἐλληνοχριστιανικῆς παραδόσεως, βεβαιοῦν, ἀναμφισβητήτως, τὸ ὕψος οὐ μόνον τῆς ἐπιστημονικῆς Ὑμῶν περιωπῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναλλοίωτον ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, οὐ μὴν καὶ τὸν ἔσοχον κόσμον τῶν ἀρετῶν Ὑμῶν.

Εὐχαριστοῦντες, ἔθεν, θερμῶς ἐπὶ πᾶσι καὶ διὰ τὴν πρόφροναν ἀποστολὴν τοῦ νεωστὶ ἐκδοθέντος ὠραίου τεύχους, καὶ συγχαίροντες ὀλοκαρδίως, εὐχόμεθα, ὅπως διέλθητε ἐν ὑγείᾳ καὶ πνευματικῇ χαρᾷ τὰς, ἐπὶ θύραις, ἀγίας Ἡμέρας τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, Οὗ ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία εἴησαν δαφιλῶς μετὰ τῆς Ὑμετέρας φίλης Ἐντιμολογιότητος.

Μετὰ τιμῆς καὶ εὐχῶν

† Ὁ Νικοπόλεως ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κασσανδρείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημεριῶν» καὶ προτιθέμενοι νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίου Δημητρίου ἐνορίας Ἀθύτου, 2) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐνορίας Βάβδου, 3) Ἀγίου Μοδέστου Καλυβῶν, 4) Προφήτου Ἡλιοῦ ἐνορίας Πετραλώνων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τῆς Πολιτείας ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ δελτίον «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἀπάσας τὰς διακελευομένας πιστοποιήσεις.

Ἐν Πολυγύρῳ τῇ 10 Ἀπριλίου 1967

† Ὁ Κασσανδρείας ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεώργιος Στενοκλάρου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κα-

νονικά πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου.

Ἐν Καλάμαϊς τῆ 14 Ἀπριλίου 1967

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φλωρίνης — Ἀλμωπίας καὶ Ἐορδαίας

Ἐχόντες ὑπ ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2.200/1940 «Περὶ Ἑνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη οὗτος διὰ μεταγενεστέρων Β. Διαταγμάτων καὶ Νόμων «Περὶ Ἐφημερίων τῶν Παραμεθορίων Ἱερῶν Μητροπόλεων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ τε κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν τῶν Ἑνοριῶν: 1) Φλωρίνης: «Ἁγίου Παντελεήμονος», 2) Φλωρίνης: «Ἁγίου Γεωργίου», 3) Φλωρίνης: «Ἁγίου Νικολάου», 4) Φλωρίνης: «Ἁγίας Παρασκευῆς», 5) Ἀλώνων—Φλωρίνης, 6) Ἀμυνταίου: «Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης», 7) Ἀρμενοχωρίου—Φλωρίνης, 8) Ἁγίου Βαρθολομαίου Φλωρίνης, 9) Ἁγίου Γερμανοῦ—Πρεσπῶν, 10) Βεγόρας—Ἀμυνταίου, 11) Βροντεροῦ—Πρεσπῶν, 12) Καλλινίκης Ἄνω—Φλωρίνης, 13) Καλλιθέας—Πρεσπῶν, 14) Καρυῶν—Πρεσπῶν, 15) Κουκάσου Νέου—Φλωρίνης, 16) Κέλλης—Ἀμυνταίου, 17) Κλειδίου—Ἀμυνταίου, 18) Κολχικῆς—Φλωρίνης, 19) Κρατεροῦ—Φλωρίνης, 20) Λαιμοῦ—Πρεσπῶν, 21) Λόφων—Φλωρίνης, 22) Μεσσηνίου—Φλωρίνης, 23) Μεσοχωρίου—Φλωρίνης, 24) Μικρολίμνης—Πρεσπῶν, 25) Ὄξυᾶς—Πρεσπῶν, 26) Παπαγιάννης—Φλωρίνης, 27) Παρασκευῆς Ἁγίας—Φλωρίνης, 28) Παρορείου Φλωρίνης, 29) Πετρῶν—Ἀμυνταίου, 30) Πισοδερίου—Φλωρίνης, 31) Πλατέος—Πρεσπῶν, 32) Πολυποτάμου—Φλωρίνης, 33) Ροδῶνος—Ἀμυνταίου, 34) Σκοποῦ—Φλωρίνης, 35) Τριανταφυλλέας—Φλωρίνης, 36) Τριβούνου—Φλωρίνης, 37) Τριποτάμων—Φλωρίνης, 38) Ὑδροῦσης Ἄνω—Φλωρίνης, 39) Φαράδων—Πρεσπῶν, 40) Πτολεμαΐδος—Ἐορδαίας: «Ἁγίας Τριάδος», 41) Πτολεμαΐδος—Ἐορδαίας: «Ἁγίου Ἰωάννου», 42) Πτολεμαΐδος—Ἐορδαίας: «Ἁγίου Στεφάνου», 43) Ἀναρράχης—Ἐορδαίας, 44) Γαλατείας—Ἐορδαίας, 45) Γραμματικοῦ Ἄνω—Ἐορδαίας, 46) Δροσεροῦ—Ἐορδαίας, 47) Καρυοχωρίου—Ἐορδαίας, 48) Μεσοβούνου—Ἐορδαίας, 49) Πελαργοῦ—Ἐορδαίας, 50) Περδικῆς—Ἐορδαίας, 51) Σπηλιάς—Ἐορδαίας, 52) Φιλώτας—Ἐορδαίας, 53) Φούφας—Ἐορδαίας, 54) Ἀριδαίας—Ἀλμωπίας: «Ἁγίων Νικάνδρου καὶ Ἰωαννίου», 55) Ἀετοχωρίου—Ἀλμωπίας, 56) Ἀρχαγγέλου—Ἀλμωπίας, 57) Βορειοῦ—Ἀλμωπίας, 58) Γαρεφίου—Ἀλμωπίας, 59) Δωροθέας—Ἀλμωπίας, 60) Θεοδορακίου—Ἀλμωπίας, 61) Θηριοπέτρας—Ἀλμωπίας, 62) Κωνσταντίας—Ἀλμωπίας, 63) Λαγκαδιᾶς—Ἀλμωπίας, 64) Λουτρακίου—Ἀλμωπίας, 65) Νοτίας—Ἀλμωπίας, 66) Εἰφιανῆς—Ἀλμωπίας, 67) Ὀρμης—Ἀλμωπίας, 68) Ριζοχωρίου—Ἀλμωπίας, 69) Σαρακηνῶν—Ἀλμωπίας, 70) Ἁγίου Ἀθανασίου—Ἐδέσσης, 71) Ζέρβης—Ἐδέσσης, 72) Κερασιᾶς—Ἐδέσσης καὶ 73) Εἰανθογείων—Ἐδέσσης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἩΜΙΝ σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Φλωρίνῃ τῆ 24ῃ Ἀπριλίου 1967

Ὁ Μητροπολίτης—Τοποτηρητῆς

† Ὁ Καστορίας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ

Εἰς τὸ ὑπ' ἐριθ. 7 τεῦχος τῆς 1ῆς Ἀπριλίου τρ. ἔτους, εἰς τὴν σελίδα 166, στήλῃ β', σειρὰ 9 ἐκ τῶν ἄνω, μετὰ τὴν φράσιν «καὶ οὐκ ἰσχύει, τὸ πλειστάκις ἀποκτεῖνον γράμμα τοῦ νόμου, τὸ σήμερον οὕτω ρητρεῦον καὶ αὖριον ἀλλοιούμενον ἢ καὶ καταργούμενον», δεόν νὰ προστεθῇ ἢ φράσις ἀνά καταπαρθῆ τοῦ πνεύματος τῶν ἀποφάσεων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν, ἐκ παραδρομῆς τοῦ διορθωτοῦ παραλειφθεῖσα κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ Ὑπομνήματος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἔτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Νὰ τὴν περιφρουρήσωμεν πάσῃ θυσίᾳ.

Ἑόρτια γράμματα.

Μητροπολίτου Ἡλείας Γερμανοῦ, Οἱ φωτισμένοι ἐπαινοὶ κίνητρον ἀμιλλῆς.

Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος, Οἱ Κληρικοὶ καὶ τὰ δικαστήρια.

Π. Ι. Μπρατσιώτου, Ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως δογματικῆς.

Παρατηρήσεων στήλῃ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιογραφία.

Κρίσεις Σεβασμ. Ἱεραρχῶν περὶ τῆς «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» τοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.

Προκηρῦξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Λένορμαν 185 — Ἀθῆναι — Τηλ. 530.318

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι